

BIBLIOGRAFIE VAN MESEN

BIBLIOGRAPHIE DE MESSINES

Samengesteld door

JOHAN BEUN

**Ieper
2004**

Bijgewerkt in 2021

VOORWOORD

Voor het opstellen van de Geschiedenis van Mesen was het aangewezen om eerst na te gaan wat er al eerder over Mesen gepubliceerd werd. Onze eerste opzoekingen daarvoor gebeurden in de bibliotheek van de pastorie van Mesen. Daarin bevinden zich naast de twee basiswerken over Mesen, dat van Diegerick en dat van Terrier, en meerdere overdrukken van artikels over de kerk, de abdij en het koninklijk Gesticht, die de auteurs, als dank voor verkregen inlichtingen, naar de pastoor opgestuurd hebben. Het gaat hier vooral om werken over de kerk en de abdij.

Daarna verlegden we ons werkterrein naar de bibliotheek van Ieper. Die bibliotheek is rijk aan werken over de streek van voor de Eerste Wereldoorlog, onder meer uit de vroegere bibliotheek van minister Alphonse Vandenpeereboom. Het is vooral daaruit dat we de meeste titels haalden.

Verder zijn er enkele specifieke werken met bibliografie en iconografie over Mesen waarin we nog enkele titels bij gevonden hebben.

- Leo De Wachter, *Repertorium van de Vlaamse gouwen en gemeenten* uit 1943,
- Alexis Verbouwe, *Iconografie van het arrondissement Ieper* van 1953 en
- W. Maervoet, *Repertorium van de pers in West-Vlaanderen 1807-1914* uit 1968.

We vinden ook veel titels en archivarische bronnen in de studies van

- D.O.M. Nicolas Huyghebaert, *Abbaye de Notre-Dame de Messines* in *Monasticon Belge*, 1960.
- Gustaaf Janssens, *Repertorium van nationale openbare instellingen* met opgave van de archiefbronnen van het Algemeen Rijksarchief in Brussel, opgesteld in 1987. Die laatste beperkt zich tot het Koninklijk Gesticht.

Ook uit de thesis van Filip Mus over Mesen konden we enkele nieuwe titels lichten.

Zo komen we aan ongeveer 300 titels, de titels van de artikels verschenen in het reclameboekje van de Vrije Basisschool en in *de Gazette van Meessen* niet meegerekend. We zijn er ons van bewust dat de bibliografie over Mesen tijdens de Eerste Wereldoorlog nog fel kan uitgebreid worden. De studies en verslagen die daarover verschenen zijn, zowel van Duitse kant als van de kant der geallieerden, zijn niet te tellen.

Al die boeken en artikels, met uitzondering van een paar, hebben we gelezen. De inhoud ervan hebben we in enkele lijnen samengevat. We geven geen waardebeoordeling van de artikels. Slechts af en toe hebben we gewezen op verkeerde gegevens die in het artikel verwerkt zijn, kwestie van de valsheden de wereld uit te helpen. We zijn ervan overtuigd dat we met deze uitgave een nuttig werk verricht hebben ten dienste van de Mesense geschiedschrijving.

Johan Beun
november 2004

I

BOEKEN en BROCHURES
(uitsluitend over Mesen)
gerangschikt per onderwerp

MESEN ALGEMEEN

CONSTANDT, Hugo (red). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*

Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, 258 blz.

Inhoud: zie onder III Artikels.

BEUN, Johan (red). *Mesen, kleine stad op de heuvel*

Uitgave Geschiedkundig Museum Mesen, 1995, 295 blz.

Inhoud: zie onder III Artikels

BEUN, Johan (red). *Mesen graag gezien – Messines d’antan*

Uitgave De Klaproos, Koksijde 2003.

122 prentkaarten van Mesen van voor de Eerste Wereldoorlog met korte beschrijving.

ABDIJ

DE CREQUY, Marie-Louise-Victoire. *Registre de ce qu'il s'est passé de plus mémorable dans l'abbaye de Messines depuis sa fondation en l'an 1060 ensuite des recherches qu'en a fait Madame Marie-Louise Victoire de Créquy, abbesse et comtesse de Messines dans l'an 1685.*

Te verschijnen in *Etudes et documents édités par la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région.*

Geschiedenis van de abdij, veelvuldig gebruikt door Henri Terrier in zijn *Histoire de l'ancienne abbaye de Messines.*

DIEGERICK, Isidore L.A.¹ *Inventaire analytique & chronologique des chartes et documents appartenant aux Archives de l'ancienne abbaye de Messines*, Bruges 1876.

Analyse van 736 documenten uit het archief van de abdij van Mesen en het Koninklijk Gesticht van Mesen (p.1-351). Integrale uitgave van de 47 oudste documenten en 10 documenten van het Koninklijk Gesticht (p. I-CCXII), voorafgegaan door een geschiedenis van de abdij (p. I-CVIII). Met index en afbeeldingen van de zegels en blazoenen van de abdisen. Met index.

TERRIER, Henri R. F.² *Histoire de l'ancienne abbaye de Messines suivie d'un Inventaire de ses Archives*, Ypres 1912.

Analyse van 560 documenten uit het archief van de abdij van Mesen (p.257-554). Opsomming van de manuscripten, cartularia, registers en rekeningen van de abdij (p.244-256). Voorafgegaan door een geschiedenis van de abdij (p. 1-212). Lijsten van de kloosterlingen, kanunniken, kapelannen, pastoors, hoogbaljuws en stedelijke overheid van Mesen (p. 213-243). Met index.

¹ Isidore Lucien Antoine DIEGERICK, e. Elise Deflinne, ° Gent 28 maart 1812, + Gent 14 juni 1885, stadsarchivaris van Ieper.

² Henri TERRIER, ° Ieper 1845, + Aalst 1930, secretaris-ontvanger van het Koninklijk Gesticht van Mesen (1885-1908).

TERRIER, Henri R. F. *Histoire de l'ancienne abbaye de Messines suivie d'un Inventaire de ses Archives*, Ieper 2000.

Herdruk Stadsarchief Ieper, reeks *Ieperse historische studies*, nr.7.

N.N. *Fondation de l'église et de monastère de Messines 1060*, Casterman, éditeurs pontificaux, Tournai, z.d. na 1876, 15 blz.

De legende van de abdij met gebed tot Onze-Lieve-Vrouw van Mesen. Werd misschien te Mesen in de kapel verkocht.

N.N. *Fondation de l'église et de monastère de Messines 1060*, Warneton, Keuckelinck, 1899.

Niet gelezen. Vermoedelijk hetzelfde als hierboven

KONINKLIJK GESTICHT

N. N. *L'Institution Royale de Messines près d'Ypres pour les filles d'officiers et de soldats belges morts ou devenus invalides au service de la patrie*, Bruxelles - Paris-Nancy, s.d. rond 1918, 38 blz.

Boekje met korte historiek van het Koninklijk Gesticht van Mesen, met 18 foto's. Uitgegeven met het doel fondsen in te zamelen voor de wederopbouw van het gesticht in Mesen. Met *Bulletin de souscription* voor het geven van een geldelijke bijdrage.

Ministère de Justice. *Règlement général de l'Institution Royale de Messines 1849*, Bruxelles, imprimerie de Weissenbruch père, imprimeur du roi, 1849.

Nieuw reglement van 21 mei 1849. 23 paginas.

Ministerie van Justitie. *Koninklijk Gesticht van Meesen – Algemeen Reglement*, Brussel, Drukkerij van het Staatsblad, 1925.

Nieuw reglement van 28 april 1825 in vervanging van dat van 21 mei 1849.

TEMMERMAN, F. *Coup d'œil sur l'évolution de l'Institution royale de Messines*, s.l. 1966

Gestencilde brochure waarschijnlijk opgemaakt door François Temmeram, lid van de Commssie tot beheer van het Koninklijk Gesticht van Mesen van 1962 tot 1975. Niet gelezen. Bron gehaald uit thesis van Cécile Fossoul (zie verder).

VAN DER SNICKT Conny. *Van abdij te Mesen tot koninklijk gesticht van Mesen te Lede*, Lede 1998, 232 blz., 150 foto's.

De oprichting van de abdij in Mesen, de stichting van het gesticht, de verwoesting van de gebouwen tijdens de Eerste Wereldoorlog, de vlucht van de kinderen en de nieuwe school in Lede.

ONZE-LIEVE-VROUW

D'ARMENTIÈRES, père Barnabé. *Nostre Dame de Messines ou L'Antiquité déclarée de l'image, abbaye, pèlerinage de Nostre dame de Messines. Avec des exercices de devotion pour faire fructueusement le Pèlerinage*, Lille 1676, 95 + 68 blz.

Eerste deel: Geschiedenis van de Onze-Lieve-Vrouwverering, de abdij en de stad Mesen, met ets van O.-L.-Vrouw van Mesen van P. du Thielt uit Ieper (p. 1-85). Tweede deel: Exercice de devotion (p. 1-68).

HEUGLÉ, J. *Mémoires sur Messines, ou antiquités de l'image et du pèlerinage de Notre Dame de Messines*, Ieper, z.d. rond 1843, 76 blz.

Werk vooral gebaseerd op père Barnabé d'Armentières, aangevuld met de stichting van het Koninklijk

Gesticht. Voor weinig lovende commentaar op dat werk zie F. V. (Vande Putte), *Mémoire sur Messines, ou antiquité de l'image et du pèlerinage de Notre Dame de Messines; fondation de l'abbaye et de la ville; son état florissant et sa décadence; fondation de l'Institution Royale pour les filles de militaires etc. par J Heuglé* in *Annales de la Société d'émulation pour l'étude de l'Histoire et des Antiquités de la Flandre*, tome I, 2e série, 1843, p. 200-202. Hij verwijt de auteur van plagiaat.

HEUGLÉ, J. *Onze Lieve Vrouw van Meessen, of Geschiedenissen binnen de stad Meessen voorgevallen, sedert hare stichting tot den tegenwoordigen tijd.*, Menen, z.d. rond 1843, 76 blz.
Nederlandse vertaling van vorig werk.

N.N. O.-L.-V. van Meesen vereerd in de Parochiale kerk van St-Nicolaas te Edingen (Enghien) - Uit het fransch vertaald. Enghien 1914, 38 blz.

Schrijft de oorsprong van de verering verkeerdelijk toe aan O.-L.-V. van Messina in Sicilië. Geeft een opsomming van de gebeurde mirakels, oefeningen ter ere van O.-L.-V. en inlichtingen over de ommevang en de noveen. Met tekening van het schilderijtje.

N.N. O.-L.-V. van Meesen vereerd in de Parochiale kerk van St-Nicolaas te Edingen (Enghien) - Uit het fransch vertaald. Enghien 1934, 38 blz.

Zelfde als hiervoor maar hier wordt de oorsprong toegeschreven aan O.-L.-V. van Mesen.

AVAERT, Léopold. *Notre-Dame de Messines venerée à Mons*, Mons 1930, 23 blz.

Schrijver zoekt de oorsprong van het schilderijtje in Mesen en niet in Messina, Italië. Met tekening van het schilderijtje.

STAD

STADSBESTUUR MEESEN, *Stad Meessen - gemeente reglement - Ville de Messines - reglement communal*, Impr. H. Fournier-Belpaire, Wytschaete, 1933, 22 blz.

Nieuw gemeentereglement opgesteld door de gemeenteraad op 23 mei 1933. Bevat 65 artikels verdeeld over 9 paragrafen: 1. Voetpaden, straten, plaatsen en openbare gebouwen (art.1-29); 2. Openbare gezondheid - gebouwen (art. 30-35); 3. Openbare rust (art. 36-47); Fooren, Markten en openbare gemakkelijkheden (art. 48-51); 5. Openbare gezondheid – Gebouwen (art. 52-54); 6. Kerkhof (art. 55-57); 7. Politie der huisdieren (art. 58); 8. Getrouwheid in den verkoop der goederen – gezondheid der eetwaren – Dwalinge van zinneloozen (art. 59) en 9. Slotschikking (art. 60-65).

BEUN, Johan. *Wettelijke passeringen verleden voor de schepenen van de stad Mesen (1544-1560) met situering van de huizen en erven op kaart.* Uitgave Stadsarchief Ieper, 2001.

Verkopingen, schenkingen, ruilingen en overdrachten van huizen en erven. Diverse akten van renteverstijgingen, procuraties, verzakingen, vercijsingen, verpachtingen, huwelijkscontracten, testamenten enz. verleden voor de schepenen van de stad Mesen. Fotokopie van outprint.

BEUN, Dirk en Johan. *Kadastrale legger van de gemeente Mesen, uitgegeven door P.C. Popp in 1854*, Uitgave in eigen beheer, Ieper 1984.

Afschrift van de legger van Popp, met weergave per artikelnummer, perceelnummer, perceelgrootte en per eigenaar.

VAN DE CATSYNE, Michel. *De postgeschiedenis van Mesen.* Uitg. WEFIS (*Westvlaamse filatelistische studiekring*), nr. 41, Oostende 1985. 17 blz.

In 1860 kreeg Mesen een distributiekantoor dat in 1870 tot perceptiekantoor verheven werd. Met afbeeldingen van diverse poststempels en prentkaarten. Voor addenda en commentaar op die studie zie bij III. artikels.

DEPOVER, José MENU Guy en BEUN, Johan. *Kadastrale legger van de gemeente Wijtschate uitgegeven door P.C. Popp in 1851*, Uitgave in eigen beheer, Ieper 1996.

Afschrift van de legger van Popp, met weergave per artikelnummer, perceelnummer, perceelgrootte en per eigenaar. Betreft ook Mesen omdat een deel van de vroegere stad en een groot deel van Kamer-buiten-Mesen nu op het grondgebied van de gemeente Heuvelland-Wijtschate liggen.

BEUN, Johan en PRENEEL, Arnold. *Mesen, Neerwaasten en Wijtschate in desen benauden ende soberen tijt – de honderdste penning anno 1569.* Uitgave Westhoek, 2020 234 blz.

Afschrift van de kohieren van de honderdste penning van Mesen, Wijtschate en Neerwaasten.

EERSTE WERELDOORLOG

SCHEERLINCK, Joséphine, *Messines ! Huit jours dans la Ligne de Feu. Lettre à une nièce,* Paris 1915

De eerste oorlogsdagen beleefd in het Koninklijk Gesticht van Mesen, vanaf 7 oktober tot aan hun vlucht op 22 oktober 1914. Hun verdere lotgevallen tot aan hun aankomst in Saint-Germain-en-Laye op 23 november 1914.

US WAR DEPT, *Artillery operations of the ninth British Corps at Messines, june, 1917 – Edited at Army War College, August 1917,* Washington Government printing office, 1917

5 by 8 inch 2 staple bound softcover, 124 pages. Important hard to find original 1917 US War Dept. World War 1 era publication Marked "Secret and confidential For Official Use Only -- Not to be taken into Front-Line Trenches" First Edition. Includes 10 detailed folding maps of order and progress of battle, instructions for offensive launched near the village of Messines in West Flanders, Belgium on June 7, 1917, known as the 2nd Battle of Ypres or "Flanders Fields", a prolonged blood bath undertaken to take pressure off the French Army in mutiny after Verdun.

SCHEERLINCK, Joséphine, *L'Yser – drame de guerre en 3 actes et 3 tableaux,* IMP. IMIO Port-Villez, 1918

Toneelstuk , in drie bedrijven, over de gebeurtenissen aan het IJzerfront tijdens de Eerste Wereldoorlog, geschreven door Joséphine Scheerlinck, *économe à l'Institution Royal de Messines.*

CAMMAERTS, Tita. *Messines, and othere poems by Emile Cammaerts – English translations by Tita Brand Cammaerts.* Uitgave John Lane, London 1918.

Gedichten, viij, 119 p.

FLORISSOONE, Patrick (red.). *Het Ierse vredespark – The Island of Ireland Peace Park - Mesen/Messines.* Uitgave Geschiedkundig Museum Mesen, 1999.

De slag om Mesen van 7 juni 1917 waarin Noord- en Zuid-Ierse soldaten naast elkaar vochten. De verzoening tussen beide Ierse volkeren bewerkstelligd door Paddy Harte en Glen Barr. De aanleg van het Ierse vredespark. De officiële opening ervan op 11 november 1998. Met veel foto's en plannen. Teksten van Patrick FLORISSOONE, Johan BEUN, Lawrence FARROW en Louis MENU.

OLDHAM, Peter. *Messines Ridge – Ypres (Battleground Europe),* 1998, uitgave Pen & Sword Books Ltd., Barnsley, South Yorkshire.

OLDHAM, Peter. *De heuvelrug van Mesen – Mesen • Wijtschate • Sint-Elooi in Slagveld België 4,* 2000, Uitgeverij De Krijger, Erpe.

Vertaling van vorig werk door Roger Lampaert.

PASSINGHAM, Ian. *Pillars of Fire: The Battle of Messines Ridge, June 1917,* (New ed.) 2004. 222 p.

Beschrijving van de Slag om Mesen of de Mijnslag van 7 juni 1917.

FLOYD, Thomas. *From Messines to Third Ypres - A personal account of the First World War on the Western front by a 2/5th Lancashire Fusilier*, 2009. 192 pp.

Het verhaal van een Lancashire Fusilier in de weken tussen mei en juli 1917 in de Eerste Wereldoorlog. Zijn ervaringen in de loopgrachten in de aanloop van de grote veldslag. *Recollections of the Great War*.

L.L. DE THOREL, *Les derniers jours de Messines - Bibliothèque du XXe siècle*, éditions Casterman, 202 pp.

TURNER, Alexander. *Messines 1917 – The zenith of siege warfare*, Osprey Series.

Geïllustreerd door Peter Dennis.

VANSUYT, Michel. *De strijd in de Wijtschateboog – MESEN EN HEUVELLAND 14-18*.

Uitgave in eigen beheer, Ieper 2011. 176 p.

De krijgsverrichtingen in Mesen en Wijtschate gedurende de Eerste Wereldoorlog. Met foto's en kaarten.

ARCHEOLOGIE

S. VERDEGEM, J. BILLEMEONT en S. GENBRUGGE. *Archeologisch onderzoek Mesen-Aquafin Collector*, ADEDE rapport nr. 28, Gent, 2013, 285 blz.

Geheel van rapporten over de opgravingen gedaan naar aanleiding van de aanleg van de Aquafin collector in Mesen in 2012-2013. Er werden greppels en brandrestengraven gevonden uit de Gallo-Romeinse periode, een baksteenoven uit de XIVde eeuw, overblijfselen uit de middeleeuwen en veel relictten van de Eerste Wereldoorlog.

Raf TROMMELMANS, Christof VANHOUTTE, Bert ACKE (red.), *Archeologische opgraving – Mesen dorpskern (prov. West-Vlaanderen) - Basisrapport, afdeling Archeologie, rapport 2014/21*, Monument Vandekerckhove, Ingelmunster 2014.

M. DEWILDE, N. MÁRQUEZ-GRANT, E. SAUNDERS, R. WESSLING, F. WYFFELS, *Een vergeten massagraf van Duitse soldaten in de 'Wyttschaete Bogen'. Een toevalsvondst in Wijtschate-Galgestraat (Heuvelland, West-Vlaanderen)*

Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel 2018, 42 blz.

BEVOLKING

DEWULF-HEUS, R.L. *Wezerijakten van de stede Meessen*, Uitg. Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Brugge, 1984, 64 blz.

Samenvatting van de staten van goed en voogdijstellingen van de overleden inwoners en buitenpoorters van de stad Mesen, 1746-1795. Opgave van de overledenen en hun erfgenamen.

BEUN, Johan. *Volkstelling Mesen 1815 - met situering van de woonplaats op kaart*

Uitgave in eigen beheer, Ieper 1993.

Nominatieve volkstelling van alle 1213 inwoners van Mesen met opgave van hun ouderdom, geboorteplaats, beroep, sectie- en huisnummer en de vermelding of ze eigenaar of huurder zijn. Met alfabetische klapper en kaarten met situering van de huizen.

VOORNAME MESENAARS

DENYS, Paul P. *Biographie de François-Joseph Deleu, instituteur en chef*, Comines 1904.

Levensloop van de onderwijzer, ° Mesen 1826, naar aanleiding van de inhuldiging van zijn monument op de markt van Mesen, zijn afkomst, zijn leven als onderwijzer in de Gemeenteschool en het Koninklijk Gesticht, zijn voordrachten in België, zijn leerboeken en artikels die hij schreef over de landbouw en zijn bijdrage tot het verenigingsleven in Mesen. Met lijst van zijn beroemde oudleerlingen, de ingeschreven voor het monument en hun eregedichten.

MULLIER, Louis (abbé). *Monsieur le Vicaire de Neckere*, Bruges, Beyaert 1945.

Levensloop van de jonge priester, ° Mesen 2 november 1898, als leraar en als onderpastoor in Moeskroen. Over zijn activiteiten in de oorlog tegen de bezetter, zijn gevangenneming en zijn executie op 10 november 1942. 175 p met foto.

VAN HECKEN, Jos (pater). *Monseigneur De Vos in de steppen van Mongolië*, Xaveriana 1931.

Levensverhaal van Mgr. Alphonse Devos, missionaris in Mongolië. 32 blz.

VERENIGINGEN**DELEU, François Isidore & LIEFOOGHE Jules. *Fanfare de Messines – Règlement général et règlement d'ordre intérieur*, Imp. Fournier Wytschaete, 1921.**

Gedrukte brochure met algemeen reglement van 11 artikels en reglement van interne orde van 15 artikels.

ROMANS**JACQUES, Maria. *De heuvel van Meessen*. Leuven, Davidsfonds/Clauwaert, 1997, 288 blz.**

Historische roman over gravin Adela in de abdij van Mesen in de 11de eeuw

TONEELSTUKKEN**SCHEERLINCK, J. *L'YSER - Drame de guerre en 3 actes et 3 tableaux*, Saint-Germain-en-Laye, 1918**

Toneelstuk met dedicatie van 31.10.1917 aan Mme Henri CARTON de WIART, behoedster van de Belgische schoolkolonies en in het bijzonder van het Koninklijk Gesticht van Mesen. Mw J. Scheerlinck was *économe à l'Institution Royale de Messines*. Waarschijnlijk geschreven om te laten spelen door de kinderen van het Gesticht.

INDUSTRIE**DESCHEEMAEKER, Kim. *Onderzoeksrapport Steen- en buizenbakkerij Dumoulin***

Liberas, Liberaal Archief, 2019, 60 blz.

Geschiedenis van de steenbakkerijen van Jozef Dumoulin in Langemark en Wijtschate (Mesen). Verscheen op de websites van Liberas en CO7.

OGE, Fatmagul; VANDEWYNGAERDE, Laurens; RAVIV, Shlomit; PAPADOULIS, Vasileios o.l.v. prof. VAN DER WEE, Barbara. *Dumoulin Pipe & Brick Factory Wijtschate, IPW III project*

KU Leuven, 2018-2019, 267 blz.

Grondige studie van de ruines van de steenbakkerij met ontwerpen voor het omvormen van de site tot archeologisch Museum. De inplanting van de fabriek in het landschap (Engelstalig). Het betreft een

gezamenlijk proefwerk van vier jonge architecten, studenten aan het Raymond Lemaire internationaal centrum voor conservatie (RLICC). Er staan enkele historische foutjes in maar de studie bevat daarentegen veel verzorgd grafisch beeldmateriaal.

II

**Als losse nummers verkochte
OVERDRUKKEN UIT TIJDSCHRIFTEN**
gerangschikt per onderwerp

ABDIJ

HUYGHEBAERT, N.-N. *Adela van Frankrijk, gravin van Vlaanderen, stichteres van de abdij van Mesen (ca. 1017-1079)*. 68 p.

Overdruk uit het Iepers Kwartier, 15de jaargang, nr. 3 (oktober 1979), p. 65-132.

KONINKLIJK GESTICHT

BEUN, Johan. *Het Koninklijk Gesticht van Mesen 1776-1976*. 16 p.

Overdruk uit het Iepers Kwartier, 12de jaargang, nr. 2, oktober 1979, p. 65-132.

STAD

BEUN, Johan. *Mesen - Een kleine stad met een grote geschiedenis*

Overdruk uit Het Tijdschrift van het Gemeentekrediet, nr. 189, 1994/3

BEUN, Johan, *Messines - Une petite ville au riche passé*

Extrait du Bulletin du Crédit Communal, n° 189, 1994/3

III

**ARTIKELS VERSCHENEN IN TIJDSCHRIFTEN
OF VERZAMELWERKEN
gerangschikt per onderwerp**

ALGEMEEN

GRAMAYE, Jean Baptiste. *Misseniacum*

in *Antiquitates Illustrissimi Comitatus Flandriae*, Lovanii-Bruxillis 1611, p. 180-182.

Korte historiek van de abdij, de Onze-Lieve-Vrouwverering, de kapelanijen, het gasthuis, het begijnhof, de stad en de jaarmarkt van Mesen. Met lijst van de abdisen.

SANDERUS, Antonio. (*Mesen*)

in *Flandria Illustrata*, deel II, Köln 1641, pag. 401-402.

SANDERUS, Antoni. *De Stad Meessene*

in *Verheerlykt Vlaandre*, 1ste deel, Leyden-Rotterdam-'s Gravenhage 1735, p. 266-267.

Korte historiek van de stad Mesen. Met lijst van enkele beroemde Mesenaars.

VAN DEN BUSSCHE, Emile. *Messines (Meessen)*

in Ch. RUELENS (sous la direction de). *Atlas des villes de la Belgique au XVIe siècle- Plans du géographe Jacques de Deventer, exécutés sur les ordres de Charles-Quint et de Philippe II*, Bruxelles, Institut National de Géographie, 1888.

Beknopte geschiedenis van de stad, geïllustreerd met kaart van Jacob Roelofs van Deventer uit 1561, aangevuld met de straatnamen.

DASSONVILLE, A. *Meesen – Messines*

in *Plaatsnamen in Biekorf*, 2e jg., 1911, p. 357-359.

Volgens schrijver is de naam Mesen afkomstig van de grondvorm Meccinas die afgeleid is van de persoonsnaam Mecco.

DE SEYN, Eug. *Meesen*

in *Geschied- en aardrijkskundig woordenboek der Belgische gemeenten*, 2de deel, Brussel 1938, p. 876-877.

Korte geschiedenis van de stad, de abdij en het Koninklijk Gesticht. Met afbeelding van het wapenschild en foto van de kerk van voor de Eerste Wereldoorlog.

DHONDT, Jan. *Bijdrage tot het cartularium van Meesen*

in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, CVI, 1ste & 2de afl., Brussel Paleis der Academieën, 1941, p. 95-234.

Studie van het Latijns cartularium van de abdij van Mesen, de stichting van de abdij en de wordingsgeschiedenis van de stad tot in de veertiende eeuw. Met afschrift van 34 documenten van de 11de-14de eeuw, die de oorlog overleefd hebben en niet eerder uitgegeven werden.

DE WACHTER, Leo. *Meesen*

in *Repertorium van de Vlaamse gouwen en gemeenten : heemkundige dokumentatie 1800 - 1940*. Antwerpen 1943, p. 412-413.

Geeft 49 titels van werken over Mesen

VERBOUWE, Alexis. Meesen

in *Iconografie van het arrondissement Ieper*, Brussel 1953, nrs. 505-516.

Geeft lijst met 12 plannen en afbeeldingen van Mesen. Een ervan (510: Inondation de Messines) is van Ieper.

N.N. Mesen

in DEN DOOVEN, Lucien (red.). *Dit is West-Vlaanderen*, deel II, uitg. Flandria, Brugge 1962, p. 1086-1089.

Wetenswaardigheden, geschiedenis en nuttige inlichtingen over Mesen

GHEKIERE, Albert. Messines avant 1914 d'après des cartes postales anciennes

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XII, 1982, p. 87-100.

Geeft 24 afbeeldingen van prentkaarten van voor de Eerste Wereldoorlog.

GHEKIERE, Albert. Messines avant 1914 d'après des cartes postales anciennes

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XIII, 1983, p. 287-296.

Geeft 18 afbeeldingen van prentkaarten van voor de Eerste Wereldoorlog.

MASQUELIN, Hubert. Mesen & zijn abdij, enkele nota's door F. I. Deleu.

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 1ste jg. nr. 4, okt. 1988, p. 13-26.

Uitgebreide nota over het ontstaan en de geschiedenis van de stad, de abdij, de kerk en het Koninklijk Gesticht tot aan de Eerste Wereldoorlog. Document uit het archief van griffier Joseph Catry van Mesen, in het Frans opgesteld door François Deleu en vertaald door Hubert Masquelin. Met illustraties.

BEUN, Johan. Abdisgenoten - Historische stadswandeling door Mesen

in Syllabus van de voordrachtenreeks *Een streek in perspectief*, organisatie *Regionaal Landschap Westvlaamse Heuvels*, Voormezele, 7 okt. – 2 dec. 1993. Voordracht van 4 november 1993, 6 blz.

Encyclopedie van de geschiedenis van Mesen met plan van de stad en de gemeente.

BEELE, Wilfried. De naam Mesen

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 2de jg. nr. 1, 1989, p. 8-11.

De naam Mesen was eertijds Mainikiniom en betekende woonplaats van Mainikinos. Mainikiniom evelueerde naar Messines en Mesen.

OORKONDEN en AKTEN

MIRAEUS, Aubertus. Notitio ecclesiarum Belgii, Antwerpen, 1630, p. 184, 185 en 206.

Afschrift van de oorkonden van Drogo, Filips I en Robrecht de Fries.

MIRAEUS, A., FOPPENS, F. Opera diplomatica et historica Auberti Miraei, deel I,

Leuven/Brussel, 1723, p. 64, 67, 69, 193 en 516, deel III, p. 54

Afschrift van de oorkonden van bisschop Drogo, koning Filips I en graaf Robrecht de Fries.

DE COUSSEMAKER, Ignace. Documents inédits relatifs à la ville de Bailleul en Flandre,

tome I, Lille 1877. Documenten nrs. I, XVIII, LXXXIV en CXXI

Afschrift van vier documenten betreffende de heerlijkheid van de abdij van Mesen in Belle, Nieuwerkerke en Dranouter (1180-1506).

DE COUSSEMAKER, Ignace. *Documents inédits relatifs à la ville de Bailleul en Flandre*, tome III, Lille 1878. Documenten nrs. I, II, XXXVI en XXXVII.

Afschrift van 2 documenten betreffende de heerlijkheid van de abdij van Mesen in Belle en Nieuwkerke (1182-1185/87) en 2 documenten betreffende de jaarmarkt van Mesen (1565-1566).

FEYS, E & NELIS, A. *Les cartulaires de la prévôté de Saint-Martin à Ypres*, Bruges 1881. Documenten nrs. 29, 422, 442, 443, 551, 675, 676, 786, 787, 798, 799, 837, 838, 860 en 898.

Afschrift van een document betreffende het tiend van Zuidschote (1171), 7 documenten betreffende de vierschare van de abdis van Mesen in Noord- en Zuidschote (1330-1443), 6 documenten over een leen gehouden van de abdis van Mesen (1426-1439) en een document betreffende de heerlijkheid ter Kamere van de abdis van Mesen in Dranouter (1488).

GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes de la ville et chatellenie de Furnes*, tome III, uitg. Koninklijke commissie voor de uitgave der oude wetten en verordeningen van België, 1897, p. 66.

Afschrift van een akte van 1275 i.v.m. de rechtsmacht van de abdis in Elzendamme.

DE PAUW, Napoléon. *Bouc van der Audiencie – Acten en sentencien van den Raad van Vlaanderen in de XIVe eeuw*, 2de deel, Gent 1901-1903, Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal en letterkunde. Documenten nrs. 1470, 1834 en 2162.

Uitspraken van de Raad van Vlaanderen in geschillen tussen de schepenen van de abdis in Noord- en Zuidschote en de kasselrij Veurne (1375-1376) en een particulier (1377).

DE PELSMAKER, Prosper. *Coutumes des pays et comtés de Flandre – quartier d'Ypres – Registres aux sentences des échevins de Ypres*, Bruxelles 1914. Documenten nrs. 189, 328, 332, 350, 500, 950 en 780.

Afschrift van het register met uitspraken van de schepenen van Ieper uit de 14de eeuw. Bevat meerdere hoofdvonnissen van rechtszaken van de schepenen van de steden Mesen, Waasten, Roeselare en andere.

PROU, M. *Examen de deux diplômes de Philippe Ier pour l'abbaye de Messines en Flandre* in *Bulletin de la Commission Royale d'Histoire*, tome LXXI, 1902, p.200-225.

Onderzoek van de twee diplomas met reproductie en kritische tekstuitgave.

CALLEWAERT, C. *Chartes anciennes de l'abbaye de Zonnebeke*, Bruges 1925. Documenten nrs. 96, 97, 98 en 105.

Afschrift van vier documenten uit het archief van de abdij van Zonnebeke i.v.m. een ruzie tussen hen en de abdis van Mesen over tienden in Noordschote, 1262-1264.

VERCAUTEREN, F. *Actes des comtes de Flandre 1071-1128* in *Commission Royale d'Histoire - Recueil des actes des Princes Belges*, Bruxelles 1938.

Geeft oorkonde van Robrecht de Fries van 2 februari 1080.

GYSSELING M. & KOCH A.C.F. *VIII. Meesen*, in *Diplomata Belgica ante annum millesimum centesimum scripta*, tome I, Tongres 1950, p.274-281.

Afschrift van de twee charters van bisschop Drogo van Terwaan (1065) en van de twee bevestigingsakten van koning Filips I van Frankrijk.(1066 en1080/85) voor de abdij. Met fotografische afbeelding van de akten van Drogo.

HUYGHEBAERT, Nicolas. *Examen des plus anciennes chartes de l'abbaye de Messines* in *Bulletin de la Commission Royale d' Histoire*, tome CXXI, 1956, p. 175-222.

Studie over de twee diplomas van koning Filips I van Frankrijk en de charters van bisschop Drogo van Terwaan.

WYFFELS, Carlos. *Six chartes de l'abbaye Notre-Dame de Messines rentrées en Belgique* in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome VI, fasc. 2, Comines 1976, p. 263-268.

Zes teruggekeerde documenten van de abdij van 1212 tot 1511, met analyse van de tekst. Met beschouwing vooraf over andere teruggekeerde stukken van Mesen.

VAN CAENEGEM, R.C. *Les arrêts et jugés du Parlement de Paris sur appels flamands conservés dans les registres du parlement*, tome II (1454-1521), Bruxelles 1977, uitg. *Commission royale des anciens lois et ordonnances. Recueil de l'ancien juris prudence de la Belgique*, première série. Documenten 374 en 486.

Over conflict met de kasselrij Veurne over de rechtsmacht van de abdis in Noord- en Zuidschote (1456) en een beroep in een uitspraak van schepenen van de heerlijkheid Deulémont van de abdis van Mesen (1466).

DE HEMPTINNE, Th & VERHULST, A. *De oorkonden van de graven van Vlaanderen (1128-1191)*, 1e uitgave, band 1, *Regering van Diederick van den Elzas (1128-1168)*, Brussel 1988, p. 287-288. Document 183.

Uitgave van de oorkonde van 1159 waarbij de jaarmarkt met vier dagen verlengd werd.

DE MEULENAERE, Fabrice. *Don aux Archives départementales du Nord d'un cartulaire de l'abbaye de Messines (XIIIe siècle).*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome 30, Comines 2000, p. 261.

Over het Frans cartularium van de abdij van Mesen, overgemaakt door de nakomelingen van professor Hoepffner die het via zijn broer, bekwam van een Duits soldaat uit de omgeving van Straatsburg.

ABDIJ en KAPITTEL

DE SMIDT, P.F.R. *Den devoten Landricus*

in *Den H. Winckel*, hoofdstuk *De Cocks*, 1651, p. 74-75.

De legende van de drie maagden, naar P. Busel in *annal Flandro belg.*

WEALE, J. *Manuscrit enluminé de l'abbaye de Messines, vers 1530*

in *Le Beffroi, arts, héraldique, archéologie*, tome IV, Bruges 1872-1873, *Mélanges*. p. 195-197.

Beschrijving van een manuscript van het British Museum van Londen, afkomstig uit de abdij van Mesen. Het manuscript bevat 22 miniaturen, een lijst van de gevierde jaargetijden in de abdij van Mesen en inlichtingen over de kleding en begrafenis van een kloosterlinge in Mesen.

DUCLOS, Adolf. *Eenige aantekeningen wegens de suppressie van de abdie van Meessen*

in *Archievenboek van Rond de Heerd*, boek II, 1874, p. 93-95.

Over de afschaffing van de abdij (met lijst van de abdisen), de verkoop van de refuge en de beginjaren van het Gesticht.

DE SIMPEL, Louis. *Messines, ses légendes et son origine*

in *La Flandre*, XIII, 1882, p. 247-254.

Auteur weerlegt de legendarische oorsprong van de abdij van Mesen. Hij identificeert de in 963 vermelde heerlijkheid Meshem nabij Brugge, verkeerdelijk met Mesen. Hij weerlegt de bewering dat het lichaam van Sint-Sidronius naar Mesen zou zijn overgebracht en beweert dat de relikwie van het H. Kruis pas na 1130 door Willem van Mesen naar Mesen zou zijn verstuurd. Hij verwijst ook naar de legende van de drie maagden van Caestre.

G. D. Vondste te Meenen (sic)

in *Rond den Heerd*, XXV, 1890, p. 128.

Over de vondst van het graf van gravin Adela in de krocht van Mesen.

N.N. *De abdie van Meessen, 1599-1623*

in *Fragments - Maandschrift voor de Geschiedenis van Steden en Dorpen in Vlaanderen*, tweede reeks, vijfde jaar, nrs. 5 & 6, mei-juni 1891, p. 133-135.

Over de hervorming van de abdi van Mesen onder abdis Anne d'Anthin, aan de hand van documenten rustend in het A.R.A. Brussel, Geheime Raad, pak 304.

HANNAH. *De Abdi en het Koninklijk Gesticht te Meesen*

in *Tijdschrift van het Willemfonds*, jg. 5, 8ste afl., Gent 1900, p. 90-106.

Over de wereldse macht van de abdi, het weinig stichtelijk leven van zijn bewoners, de hervormingspogingen van de bisschoppen van Ieper en over de ruzies met de deken en het kapittel. De omvorming tot Koninklijk Gesticht was een goede zaak.

DESAGHER, Henri. *Elisabeth, septième abbesse de Messines*

in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges (A.S.E.B.)*, jg. LXIII, 1913, p. 102-144

Over abdis Elisabeth waarvan beweerd werd dat ze de dochter van Diederik van den Elzas was, wat schrijver weerlegt. Aanpassing van de data van de eerste abdis. Met afschrift van 6 documenten van tussen 1200 en 1223.

RONSE, A. et RAISON, Th. *Grande cense de Noordschote*

in *Fermes-types et constructions rurales en West-Flandre*, Bruges 1918, p. 180-198.

Beschrijving van de hoeve *la Grande cense* in Noordschote, eigendom van de abdi van Mesen. Met panoramisch zicht, diverse grondplannen, aanzichten en doorsneden.

NELIS, H. *Interpolation d'une chartre du chapitre de Messines en Flandre (1065)*

in *Revue Belge de Philologie et d'Histoire*, tome IV, Bruxelles 1925, p. 423-426.

Over het domein en het altaar van Pernes dat in 1066 in het bezit van de abdi was en daarna aan de bisschop van Terwaan geschonken werd.

VIAENE, Antoon. *Het kapittel van Meesen 1445*

in *West-Vlaamsch archief voor Geschiedenis, Oudheidkunde & Folklore*, bijblad van Biekerf, 1ste jg., nr. 2, mei 1939, p. 44-46.

Uittreksel uit het *Registre vanden beneficien* van 1445 (R.A. Brussel, Papiers d'Etat et Audience, register nr. 899, f° 40 r en v°).

HUYGHEBAERT, Nicolas. *Mislukte pogingen tot hervorming in de abdi van Mesen (1570-1680)*

in *Handelingen van het Verbond der Geschiedkundige en Oudheidkundige Kringen van België*, 35^e congres, Kortrijk 1953, aflevering IV, Gembloux 1955, p. 401-409.

Studie over de diverse pogingen die de bisschoppen van Ieper ondernomen hebben om de adellijke abdi van Mesen te hervormen en de zusters tot het leven in gemeenschap te dwingen. Met afschrift van een document van 1624.

HUYGHEBAERT, Nicolas. *L'Abbesse Frisilde et les débuts de l'abbaye de Messines*

in *Revue d'Histoire ecclésiastique*, vol L, Leuven 1955, nr. 1, p. 141-157.

Onderzoek naar de eerste abdis van Mesen, afkomstig uit de abdi van Denain.

LEYS, Odo. *Le nom de la première abbesse de Messines. Le point de vue de l'onomastique*

in *Revue d'Histoire Ecclésiastique*, tome LII, Leuven 1957, p. 488-491.

Kritiek op het artikel van Huyghebaert, *L'abbesse Frisilde*, over de naam van de eerste abdis Fredesende of Frisilde.

HUYGHEBAERT, Nicolas. *Abbaye de Notre-Dame à Messines*

in *Monasticon Belge*, tome I, 1960, p.211-238

Grondige studie over de geschiedenis van de abdij van Mesen met volledige opgave van de bronnen en bibliografie. De publicaties van d.o.m. N. Huyghebaert over de abdij van Mesen die aan deze studie voorafgingen, zijn het resultaat van het doorgedreven onderzoekingswerk door hem verricht bij de voorbereiding van dit werk.

BROUETTE, Emile. *Précisions sur la matricule des abbesses de Messines*

in *Bulletin trimestriel de la Société académique des Antiquaires de la Morinie*, 388e livraison, tome XX, Saint-Omer 1966, p.499-500.

Over de sterfdag van abdis Beatrix in 1181 volgens het necrologium van Braine en de dag van het aftreden van abdis Jacqueline van Hazebrouck in 1478 volgens het archief van het Vaticaan.

HUYGHEBAERT, Nicolas. *Quelques inscriptions retrouvées du nécrologe de l'Abbaye de Messines*

in *Annales de la Société Royale Historique et Archéologique de Courtrai*, nouvelle série XXXIII, 1963-1964, p. 263-280.

Nog bewaarde nota's uit het Necrologium van de abdij van Mesen van 1467-1477, van de hand van Henri de Sagher, archivaris in Ieper. 48 namen.

VAN HILLE, W. *Het Leenhof van Mesen*

in *Iepers Kwartier*, 6de jaargang, nr. 4, 1970, p. 114-123.

Samenvatting van het leenboek van 1762, berustend in de Koninklijke Bibliotheek van Brussel, handschriften, Fonds Merghelynck, nr. 148 bis.

HUYGHEBAERT, N.-N. *Adela van Frankrijk, gravin van Vlaanderen, stichteres van de abdij van Mesen (ca. 1017-1079)*

in *Iepers Kwartier*, 15de jaargang, nr. 3, oktober 1979, p. 65-132.

Diepgaande studie over gravin Adela, haar afkomst, kinderen, stichtingen, relaties met haar tijdgenoten, haar leven en dood. Met opgave van alle oorkonden waarin ze vermeld wordt.

FAVOREL, Noël. *Verwikkelingen rond de verkoop van een hofstede te Zuidschote in 1426*

in *Bachten de Kupe*, jg. 22, 1980, p. 103-109.

Verwikkelingen nopens de heerlijke rechten spruitend uit de aankoop door de kanunniken van Sint-Maarten in Ieper, van een hofstede in de heerlijkheid van de abdis in Zuidschote. Steunt op de oorkonden gepubliceerd in FEYS, E & NELIS, A. *Les cartulaires de la prévôté de Saint-Martin à Ypres*, 1880. Zie hiervoor.

HUYGHEBAERT, Nicolas O.S.B. *Adèle de France, comtesse de Flandre – Une princesse belge oubliée*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 95-107.

Franstalige synthese van het artikel in *Iepers Kwartier*, XV, 1979.

GHEKIERE, Albert. *Les abbesses de Messines*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 117-131.

Synthese van de abdislijsten van DIEGERICK, *Inventaire ...*, TERRIER, *Histoire de l'ancienne Abbaye ...* en HUYGHEBAERT, *Notre-Dame de Messines* in *Monasticon Belge*.

BEUN, Johan. *Abdis Adelaïdis en het verdwenen schilderijtje van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen*

in *Iepers Kwartier*, 19^e jg. nr. 2, juni 1983, p.54-57.

De schilderijtjes van O.-L.-V. van Mesen in Mons, Edingen en Antwerpen werden geschilderd naar een schilderij dat zich eertijds bevond in Mesen en een voorstelling gaf van het vizioen van adbis Adelaïdis

(1141-1164), die in de legende met gravin Adela (+1079) verward wordt.

GHEKIERE, Albert. *Une belle année jubilaire à Messines*

in *Nord Eclair*, 21, 22 en 23/9/1983.

1. *La fondation d'une abbaye en 1057*; 2. *L'étrange légende de Notre-Dame* en 3. *Deux légendes qui n'en font plus qu'une?*

Dagbladartikel.

VAN BIERVLIET, Lori. *Een reeks zeventiende-eeuwse Oudenaardse wandtapijten met de legende van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen*

in *Artes Textiles, Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tapijt, borduur en textielkunst, Gent, Centrum voor de Geschiedenis van de Tapijtkunst (Duverger)*, volume XI, 1986, p. 117-123.

Correspondentie met het Provinciebestuur, over de verkoop in 1889 van vier wandtapijten van de abdij van Mesen.

HANQUART, Nicole. *Essai de cartographie du domaine de l'abbaye de Messines à Deûlémont*

in *Mémoires de la Société d'histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XX, 1990, p.101-152.

Bijgewerkte licentiaatsthesis over de heerlijkheid Deulemont, eigendom van de abdis van Mesen. Situering van de eigen gronden van de abdij aan de hand van nog bewaarde rekeningen en renteboeken. Met meerdere plannen.

DUVOSQUEL, Jean-Marie. *La villa de Deûlémont partagée par Baudouin V de Flandre entre le chapitre de Lille et l'abbaye de Messines en 1066. Cartographie d'un domaine comtal* in *Peasants & Townsman in medieval Europe – Studia in honorem Adriaan Verhulst*, Gent 1995, p. 397-427.

De graaf verdeelde zijn domein Deulemont onder de abdij van Mesen en het kapittel van Rijsel. Een derde deel werd aan vazallen in leen gegeven. Het domein van Mesen ressorteerde onder de kasselrij Ieper en het overige onder die van Rijsel.

DUVOSQUEL, Jean-Marie. *La villa de Deûlémont partagée par Baudouin V de Flandre entre le chapitre de Lille et l'abbaye de Messines en 1066. Cartographie d'un domaine comtal* in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome 27, 1997, p. 47-74.

Heruitgave van vorig artikel.

DESIMPEL, Francis. *Une étonnante modification des propriétés de l'abbaye de Messines entre 1066 et 1080.*

in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome 28, 1998, p. 15-24.

Vergelijking tussen de bezittingen van de abdij in 1066 en die in 1080.

CARNIER, Marc. *Mesen*

in *Parochies en bidplaatsen in het bisdom Terwaan voor 1300 – Een repertorium van de parochies van de dekenijen Veurne en Ieper en een overzicht van alle bidplaatsen van het bisdom*, ARA Brussel 1999, p. 133-141.

Over de abdijkerk, de parochiekerk en de kapelanijen tot in 1334.

BEUN, Johan. *Het kapittel van de collegiale kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen, 1060-1797*

in Rik OPSOMMER (red.) *Van Ieperse scholen en lenen, schilderijen en criminelen, uit velerlei eeuwen*, uitgave Stadsarchief Ieper, Ieper 1999, p. 7-76.

Geschiedenis van het kanunnikenkapittel van Mesen. Met lijst van de dekens en de kanunniken bij de afschaffing. Met 7 kaarten en afbeeldingen.

BEUN, Johan. *De heernissen van de kerk van Mesen in Lampernisse en Oostkerke*

in *Biekorf* - Westvlaams archief, 2008, aflevering 2, p.145-160.

Situering van twee heernissen in Lampernisse aan de hand van het *register vanden Beneficien* van 1445. Met geschiedenis van die heernissen en die van de abdij. Met kaart.

BEUN Johan. *Nieuwe inzichten over de heerlijkheid Mesen en de mansus van de deken (1080)*

in *Biekorf*, 2016, afl. 1, p. 74-83.

Omschrijving van de oorspronkelijke heerlijkheid van Mesen en situering van de mansus van de deken.

BEUN Johan. *De merkwaardige stichting van de kapelanij van de Keuken in Mesen – 1258*

in *Biekorf*, 2019, afl. 1, p. 56-76.

Kanunnik Wesmondus sticht een kapelanij voor zijn bastaardzoon Willem van Hansame.

KONINKLIJK GESTICHT

DENYS, Paul. *Une fête jubilaire à l'Institution Royale de Messines – 16 août 1875*

in *M. Alphonse Vandenpeereboom, ministre d'état – Sa Vie et ses Œuvres*, Ypres 1884, p. 135-140.

In 1875 werd minister Vandenpeereboom gevierd omdat hij 25 jaar lid was van de commissie tot beheer van het Koninklijk Gesticht.

N.N. *Excursion annuelle du Cercle, du Jeudi 12 juillet 1906, à Messines, Warneton et Wervique*

in *Annales de la Société Royale Historique et Archéologique de Courtrai*, 1906-1907, p.101-102.

Bezoek aan de gebouwen van het Koninklijk Gesticht van Mesen en de abdijkerk.

VEREECKE, Bl. *En route pour Messines*

in *Bulletin de l'Association des Anciennes Elèves de l'Institution Royale de Messines*, 2e année, n° 11, jan-feb. 1919, St-Germain-en-Laye, p. 5-7.

Over haar bezoek aan de ruïnes van het Koninklijk Gesticht op 18 en op 29 januari 1919.

BRAECKMAN-LAURENT, A. *Notice historique sur l'Institution Royale de Messines - 1re étape. 1776-1914. Messines.*

in *Bulletin de l'Association des Anciennes Elèves de l'Institution Royale de Messines*, 30e année, n° 3, juli 1947, Bruxelles, p. 1-4.

De geschiedenis van het Koninklijk Gesticht in Mesen. Werd vervolgd in 30e jg, nr. 4 (october 1947), 31ste jg, nr 1 (januari 1948), enz. met de oorlogsjaren (afschrift van Scheerlinck), het verblijf in Saint-Germain-en-Laye en de vestiging in Lede.

DUCHESNE, Albert. *Pour le 250e anniversaire de la naissance de l'Impératrice Marie-Thérèse (13 mai 1717) – Deux fondations aux Pays-Bas : L'Institution Royale de Messines et l'Académie Militaire d'Anvers.*

in *Revue Belge d'Histoire Militaire*, XVII – 1, maart 1967, p. 18-24.

Korte geschiedenis van het Gesticht van Mesen. Met afbeelding van een schilderij van het gesticht van voor 1914.

N.N. *Un Saint-Cyr Belge: L'Institution Royale de Messines*

in ..., p. 424-432.

Over de reglementen van 1818 en 1849. Met tekening van de kledij van de dames en van de leerlingen. Met brief van 1781 i.v.m. bezoek van Joseph II aan Mesen.

BEUN, Johan. *Het Koninklijk Gesticht van Mesen 1776-1976*

in *Iepers Kwartier*, 12de jaargang, nr. 2, oktober 1976, p. 39-52.

Uitgebreide geschiedenis van het Koninklijk Gesticht met diverse foto's, panoramische tekening van de gebouwen, doodsprentjes en lijsten van de voorzitters, oversten, ontvangers en secretarissen van het Gesticht.

BRUNEEL, Claude. *L'inoculation de la variole à la Fondation de Messines au XVIIIe siècle*

in *Mémoires de la Société de Comines-Warneton et de la Région*, tome 37 (2007), p. 61-66.

Over de inenting tegen de pokken van de bewoners van het Gesticht in september-oktober 1779 door dr. Himmelbauer, chirurgien van de Etat-major.

BEUN, Johan. *Het Koninklijk Gesticht van Mesen*

in *Ken uw Dorp - Jaarboek Heemschut*, Lede, nr.21, 1994, blz. 5-21.

DE CLERCK, Karel & CLAUS, Els. *Opvoeding en onderwijs in het Koninklijk Gesticht van Mesen*

in *Ken uw Dorp - Jaarboek Heemschut*, Lede, nr.21, 1994, blz. 22-100.

JANSSENS, Gustaaf, *Koninklijk Gesticht van Mesen te Lede*

in *Repertorium van nationale openbare instellingen opgericht tussen 1830 en 1914 – wetgeving en werking tot 1985*. Uitg. R.A. Brussel 1987, p. 165-177.

Zeer uitgebreide opgave van bronnen en literatuur over het Gesticht.

HERPELINCK, Roos. *De Koninklijke Stichting van Mesen, de eerste confrontatie van de diocesane overheid met de nieuwe tijdsgeest*

in *Het bisdom Ieper 1762-1789*, Roeselare 1991, p. 243-267 en voetnoten op p. 392-397.

De stichting van het Koninklijk Gesticht, haar werking en de beginjaren. Steunt voornamelijk op bronnen uit het Alg. Rijksarchief van Brussel.

MENU, Louis. *De "schat" van het Koninklijk Gesticht van Mesen*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 31-33.

Over de schat (kerkgereedschap, zilveren bestek, schilderijen en andere kostbare voorwerpen) die in de Eerste Wereldoorlog meegevlucht werd en in 1995 vanuit Lede naar Mesen overgebracht werd.

MENU, Louis. *Het Koninklijk Gesticht van Mesen*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 253-270.

Over de eerste en de laatste jaren van het Koninklijk Gesticht. In bijlage vertaling door Johan Beun van de patentbrieven van 1776 van keizerin Marie-Theresia en een lijst van de voorzitters van de commissie tot beheer.

DE CLERCK, Karel, *Félicie Barbez (1904-2003) over het Koninklijk Gesticht van Mesen*

in *Biekorf*, 109ste jg, aflevering 2, juni 2009, p. 127-134.

De levensloop van Félicie Barbez (° Wulvergem 1904) in het Koninklijk Gesticht van Mesen vanaf 1910 als leerlinge tot in 1970 als lerares. Een korte nota over Nelly Van den Eeckhaut (° Lede 1936) die in het Gesticht van Mesen in Lede leerling werd en daarna tot in 1970 lerares. Die laatste werd daarna lid van de Commissie tot beheer.

KERK en BEIAARD**BETHUNE, Baron Jean. *te Meessene***

in *Epitaphes et monuments des églises de la Flandre au XVI siècle*. Brugge, 1896, p. 234.

Beschrijving van de tombe van gravin Adela in het koor van de abdijkerk van Mesen volgens het manuscript van Cornelius Gaillard uit 1560.

DE DEYNE, V. – BUTAYE, A. *Messines*

in *Ypres-Guide illustré du touriste à Ypres et aux environs*, Liège, z.d. rond 1897, p. 69-71.

Over de abdij en de kerk. Met originele fotos van de noordzijde en van de binnenkant van de kerk.

BETHUNE, Baron (Jean-Baptist). *Eglise de Messines*

in *Revue de l'Art Chrétien*, XII, mai 1901, p.193-211.

Zeer degelijke beschrijving van de oude abdijkerk voor haar vernieling in de Eerste Wereldoorlog. Met meerdere plannen opgemaakt door architect H. Geernaert uit Gent en foto's.

BETHUNE, Baron E. *Messines et son ancienne abbaye*

in *Bulletin du Cercle Historique et Archéologique de Courtrai*, IV, 1906-1907, p.112-141.

Korte historiek van de abdijgebouwen gebaseerd op het werk van Diegerick. Studie van de kerk overgenomen van *Revue de l'Art Chrétien*, XII, 1901, met dezelfde afbeeldingen.

CAULLET, G. *Note sur une œuvre exécutée par le peintre Vaast Bellegambe pour l'abbaye de Messines en 1615-1616*

in *Bulletin du Cercle Historique et Archéologique de Courtrai*, IV, 1906-1907, p.142-144.

Over het schilderij van het hoogaltaar, *l'histoire de la Pentecôte*, van deze schilder uit Douai. Met afschrift van de bestelling van het hoogaltaar op 7 november 1615.

DUGARDYN, J.-B. *La chape de Messines*

in *Bulletin des métiers d'art*, 7ième année, n° 2, 1907, p.41-44.

Beschrijving van een koorkap in de kerk van Mesen uit de 16de eeuw, met bovenaan afbeelding van de verrijzenis en op de banden taferelen uit de doodstrijd van Christus. Met twee foto's.

BETHUNE, Baron (J.-B.) *Eglise de Messines*

in *Souvenirs archéologiques de la West-Flandre*, 1926/27, p. 3-21.

Wederuitgave van het artikel verschenen in *Revue de l'Art Chrétien*, mai 1901.

MAERE, R en MORTIER, Stan. *La crypte de l'église de Messines*

in *Bulletin des Commissions Royales d'art et d'archéologie*, LXIX, Bruxelles 1930, p. 98-104.

Studie van de crypte aan de hand van opgravingen en opmetingen met het oog op de wederopbouw. Met meerdere plannen.

MAERE, R en MORTIER, Stan. *L'église de Messines - Note rectificative*

in *Bulletin des Commissions Royales d'art et d'archéologie*, LXIX, Bruxelles 1930, p. 317-321.

Studie over de galmgaten in de toren

ENGLISH, Michiel. *Meesen*

in *Romaanse bouwkunst in West-Vlaanderen*, Brugge 1939, p. 41-43.

Studie over de verdwenen abdijkerk, minder uitgebreid dan die van Firmin.

FIRMIN, Broeder (De Smidt). *Meesen: Sint-Niklaas (voormalige abdijkerk)*

in *Romaanse kerkelijke bouwkunst in West-Vlaanderen*, Gent 1940, p. 135-155.

Studie van de voormalige abdijkerk, met grondplan met de verschillende bouwfases, foto's van de restauratie van de krocht, twee plannen van de kerk en enkele foto's van de kerk voor haar vernieling.

ROLLAND, P. *L'abbatiale de Messines*

in *Revue Belge d'Architecture et d'Histoire de l'art*, deel XI, Antwerpen 1941, p. 132-136.

Korte beschrijving van de kerk met grondplan uit de studie van broeder Firmin en een foto.

DE VliegHER, Luc. *Mesen, gewezen abdijkerk*

in *De opkomst van de kerkelijke gotische bouwkunst in West-Vlaanderen gedurende de XIIIe eeuw* in *Bulletin van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en landschappen*, V, Brugge 1954, p. 278-282.

Over het Herenkoor, gebaseerd op het werk van Béthune.

CONSTANDT, Hugo J. *De crypte van de abdijkerk te Mesen*

in CONSTANDT, Hugo (red). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 109-117.

Over de ontdekking en reconstructie van de crypte. Met twee plannen en foto's.

DELEU, Frank. *Vredesbeiaard van Mesen*

in *Op de hoogte*, VVV Heuvelland, mei aug. 1985

Over de vroegere beiaard in de abdijkerk, verdwenen in 1793 en de oprichting van een nieuwe door Albert Ghekiere vanaf 1985. Lijst met gegevens van de 15 klokken.

HECHTERMANS, H. s.m.m. *De vredesklokken van Mesen*

in *Middelares en koningin*, 52^e jaargang nr. 7, december 1985, p. 210-213.

Over de Eerste Wereldoorlog, de verzoening in Mesen tussen oudstrijders Reginald Biggs uit Australië en Otto Meyer uit Duitsland, de vredesroos en de vredesbeiaard.

ONZE-LIEVE-VROUW VAN MESEN

DELEPIERRE, O. *Notre-Dame de Messines*

in *Annales de la Société d'Emulation pour l'Histoire et les Antiquités de la Flandre-Occidentale*, tome II, Bruges 1840, p. 271-280

De legende van de drie maagden en de beginjaren van de abdij en de stad en over de omvorming van de abdij tot Gesticht.

VANDENPEEREBOOM A., Guillaume du Tielt, graveur, notes sur sa vie et sur ses oeuvres

in *Annales de la société historique, archéologique et littéraire de la ville d'Ypres et de l'ancienne West-Flandre*, Ieper 1882.

Bedevoartsvaantjes van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen.

VANDE PUTTE, F. *Mémoires sur Messines, ou l'antiquité de l'image et du pèlerinage de Notre Dame de Messines ; Fondation de l'abbaye et de la ville ; Son état florissant et sa décadence ; Fondation de l'Institution Royale pour les filles de militaires, etc. par J. Heuglé*
in *Société d'Emulation de Bruges*, deel V, 2e série, p. 200-202.

Boekbespreking van het werk van Heuglé dat schrijver beschouwt als een slecht afschrift van père Banabé d'Armentières.

TRUYTS, Joseph. *O.L.V. van Meessen - te Bergen (Mons) en te Edinghen (Enghien) in 't Henegouwse*

in *Mariaskransken*, februari 1894, p.113-119.

De verering van O.-L.-Vrouw van Mesen in Bergen zou afkomstig zijn van Messina in Italië van waaruit een schilderij van haar door een pelgrim werd medegebracht. Schrijver vermeldt 15 miraculeuze genezingen in

Bergen tussen 1616 en 1719. De verering in Edingen kwam vanuit Bergen door Anne de Croy die een gelijkaardig schilderij schonk aan het klooster der Conceptionisten. De vele ex-voto's in Edingen getuigen van de talrijke mirakelen die aldaar gebeurd zijn op voorspraak van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen.

VAN COPPENOLLE, Maurits. Meesen – Onze Lieve Vrouw

in *Westvlaamsche bedevaartvaantjes*, Brugge 1942, p. 46-47.

Over de Onze-Lieve-Vrouwverering in Mesen en het bedevaartvaantje van 1679/1784. Met afbeelding van het vaantje en de gravure van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen van 1684.

HIERNAUT, Robert. La chapelle de Messines

in *Calvaires et chapelles en Hainaut*, 6e année n° 3, septembre 1953, p. 36-37.

Beschrijving van de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen naast de chemin de Feluy in Braine-le-Comte. O.-L.-V. van Mesen is sedert 1754 in die kapel vereerd.

SLOSSE, Roger. Mesen, een eeuwenoude verering

in *Volksdevotie in de Westhoek - Waar men gaat langs Vlaamse wegen*, Roeselare 1978, p. 40-48.

De legenden van de Drie Maagden en van de Grote Keer.

GOOVAERTS, B. Het smautlicht voor Onze-Lieve-Vrouw van Mesen

in *Sint-Andrieskerk te Antwerpen*, Antwerpen 1979, p. 72-74.

Over het schilderijtje van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen in de Sint-Andrieskerk in Antwerpen. Het schilderij wordt in 1603 al vermeld.

VAN ACKER, L. De verering voor 1600 van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen

in *Biekorf*, jg. 101, 2001, p. 241-245.

Over de O.-L.-Vrouwverering, een klok van 1506 in Zudausques (P.d.C.) waarop *de Mesinne* staat en de strafbedevaarten naar Mesen. De Oostvlaamse lijsten en de Luikse zouden naar een andere onbekende plaats *Sinte Mesine* verwijzen en niet naar Mesen.

BEUN, Johan. Hoe oud is Onze-Lieve-Vrouw van Mesen?

in *Iepers Kwartier*, 16^e jg. nr. 2, juli 1980, p.41-59.

Over de oorsprong van de Onze-Lieve-Vrouwverering in Mesen die jonger is dan de H. Kruisverering die ontstond kort na 1140. Met grondplan van de abdijkerk en afbeelding van het Onze-Lieve-Vrouwbeeld van rond 1440.

BEUN, Johan. De uitbouw en omvang van het Mariabedevaartsoord van Mesen

in *Iepers Kwartier*, 18e jg., nr. 1, mei 1982, p. 1-32.

Vervolg van voorgaande artikel *Hoe oud is Onze-Lieve-Vrouw ...*, vanaf de bouw van de O.-L.-Vrouwkapel in 1464 tot heden. Met illustraties en plan van de Onze-Lieve-Vrouwkapel.

CUVELIER, F. La Chapelle N-D de Messines à Presgaux

in *En Fagne et Thierache*, 13e année, 1980, tome 51, p.14-21.

HUVELLE, Jean. Le culte de Notre-dame de Messines à Mons et à Enghien

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines et de la Région*, tome IV, fasc. 2, 1974, p. 359-376.

Interessante studie over de verering van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen in Bergen en Edingen. Met 15 afbeeldingen.

HECHTERMANS, H. s.m.m. Onze-Lieve-Vrouw van Mesen

in *Middelares en koningin*, 52e jaargang, nr. 4, september 1985, p.118-121.

Over de Onze-Lieve-Vrouwverering in Mesen. Met meerdere foto's.

GHEKIERE, Patricia. *De verering van O.L.V. van Mesen*

in *De Gidsenkring*, Ieper, 1987, nr. 1

Niet gelezen.

GHEKIERE, Albert. *De verspreiding van de volksdevotie voor Onze-Lieve-Vrouw van Mesen*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 237-270.

De verering van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen in Mesen zelf en in Mons, Edingen, Antwerpen, Nijvel, Bastenaken, Braine-le-Comte, Dottignies, Lippelo, Steenhuffel, Presgaux, Oignies-en-Thiérache, Momignies, Soumoy, Saint-Hilaire-sur-Helpe, Croisette, Saint-Omer, Montreal, Sint-Laureins-Berchem, Floyon, Marbais en Pont-sur-Sambre. Daarnaast zijn er nog enkele recent opgerichte bidplaatsen.

GROTE KEER

YERNAUX, J. *Une relation du XIIIe siècle sur l'Institution de la procession de Messines*

in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, LX, 1910, p. 243-249.

Uitgave van het document over de legende van de Grote Keer, R.A. Brugge, charters met blauw nr. 4040.

NN. *De Grote Keer van 14 tot 23 sept. Mesen*

In *Op de hoogte*, VVV Heuvelland, 1980, p.4-6.

Over de legende van de Mariaverering. Met afbeeldingen van het bedevaartvaantje van 1679/84, graaf Boudewijn en gravin Adela uit Flandria Illustrata en een tekening van de crypte van Luc Ameel.

CHIELENS, Wim. *De Grote Keer*

in *Op de hoogte*, VVV Heuvelland, september-oktober 1984, p. 5.

Over de legende versus de ontstaanstheorie van de Mariaverering van Luc Aertssen. Met afbeelding van het bedevaartvaantje van 1679/84.

STAD EN HEERLIJKHEID

DE L'ESPINOY, Philippe. *La terre & seigneurie de Meessines*

in *Recherche des antiquitez et noblesse de Flandre*, Douay 1632, p. 133.

Over het graafschap Mesen met op pag. 71 tekening van de pairs van Vlaanderen, waaronder de *Comte de Meessene*, in vergadering met graaf *Bauwdewijn dijseren*. Geeft het wapenschild van abdis Anne d'Anthin als zijnde dat van het graafschap.

DE GHELLINCK VAERNEWYCK, Vicomte. *Messines*

in *Sceaux et Armoiries des villes, échevinages, châtelles, métiers et seigneuries de la Flandre ancienne et moderne*, Paris 1935, p. 251-252.

Beschrijvingen van de stadszegels van 1295 tot 1847. Met afbeelding van het oudste stadszegel.

WARNKOENIG L. A. – GHELDOLF A. E. *Les villes de Messines et de Roulers*

in *Histoire de la Flandre et ses institutions civiles et politiques jusqu'à l'année 1305*, tome V, Paris 1864, p. 222-228, 327-328 en 347-351.

Franse vertaling door Gheldolf van het duitstalige werk van Warnkoenig (p. 222-228). Met afschrift van een overeenkomst uit 1180 tussen de stad Ieper en de abdis van Mesen nopens de tol van Steenstrate (p. 327-328) en afschrift van het reglement van de jaarmarkt van Mesen van 1228 (p. 347-351).

LAFAUT, J. *Meessen*

in *Annales de la Société historique, archéologique et littéraire de la ville d'Ypres*, tome III,

1867, p. 343-356.

Gedicht over Mesen, Adela en Richilde: *O Meessen, 't is mij zoet uw' bodem te betreden.*

DENYS, Paul. *Fondation de l'hospice Vandenpeereboom à Messines – Banquet du 25 août 1879*

in *M. Alphonse Vandenpeereboom, ministre d'état – Sa Vie et ses Œuvres*, Ypres 1884, p. 148-153.

Over de stichting van een Ouderlingengesticht in Mesen waarvoor minister Vandenpeereboom een dotatie gedaan heeft en daarvoor als dank een banket aangeboden kreeg in Mesen.

VAN HILLE, Willy. *La coutume de Messines*

in *Bulletin de la Commission Royale des Anciennes Lois et Coutumes de Belgique*, tome XIV, 1934, fasc. I, p. 1-113.

Integrale tekstuitgave van de costume van 1547 en van enkele latere verordeningen, voorafgegaan door een nota over de costume en de stad.

SERVAIS, Max. *Mesen*

in *Wapenboek van de provinciën en gemeenten van België*, Gemeentekrediet van België, Brussel 1955, pp. 542-543.

Korte geschiedkundige aantekeningen over de stad gebaseerd op de werken van Carnoy, Miraeus en Warnkoenig. Wapenkunige aantekeningen over het stadswapen, zijnde een lelie getopt door een kroon.

BUCKINCX, René. *Mesen*

in *De Westvlaamse Bergen*, VVV Kemmel, 1963, p. 119-129.

Beschrijving van Mesen, de geschiedenis van de abdij en de stad.
Heruitgegeven door Malegijs, Kemmel in 1992.

SOETAERT, Eddy. *Volksoproer om een deurwaarder in De Krone te Mesen*

in het weekblad *De weekbode*, sept-oktober 1973.

Gebaseerd op een proces voor het Hof van Vlaanderen in Gent uit 1773. Het document bevindt zich in het R.A. Gent. Publicatie verspreid over 5 weken.

BEUN, Johan. *De enclave van Mesen, een aankoop uit 1234*

in *Iepers Kwartier*, 14e jg. nr. 3, oktober 1978, p. 81- 87.

De abdis van Mesen kocht de heerlijke rechten van de heer van Rabeke over het deel van zijn domein dat lag in de parochie Mesen. Dat domein is de huidige enclave.

BEUN, Johan. *Aux origines de l'eclave actuelle de Messines à Ploegsteert: une transaction de 1234*

in *Mémoires de la Société d'histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome X, 1980, p.265-270.

Vertaling van *De enclave van Mesen, een aankoop uit 1234*.

AERTSSEN, Luc. *Mesen, magische heuvel van de vrouw*

in *CONSTANDT, Hugo (red). Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 69-74.

Over de abdij, de jaarmarkt, de Mariaverering en de legende van de drie maagden die allemaal hun oorsprong vinden in een aloude verering van de Moeder-Aarde-Godin in Mesen.

BEUN, Johan. *Schets van de geschiedenis van Mesen*

in *CONSTANDT, Hugo (red). Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 75-87.

Samenvatting van de geschiedenis van Mesen vanaf het ontstaan tot heden.

BEUN, Johan. *Kanttekeningen bij het stadsplan*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 88-94.

Plan van de stad in de 16de eeuw, met historische verantwoording. Plan van de gemeente Mesen in 1981.

BEUN, Johan. *Costuime generaele der stede van Meessen 1547 (n.s.)*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 133-165.

Enkele artikels in verband met de politie en andere reglementen uit de costume van Mesen, die een beeld op het leven in de toenmalige stad werpen. Voorafgegaan door een beschrijving van de stad en de stedelijke overheid.

BEUN, Johan. *De stichting van de scholasterie der stede van Meessen in 1575*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 167-173.

Afschrift van de stichtingsakte uit 1575 met commentaar.

BEUN, Johan. *Mesen in de geuzentijd 1560-1598*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 175-202.

De gebeurtenissen in Mesen vanaf 1539 tot 1598. Met lijst en bijzonderheden van alle veroordeelde Mesenaars.

BEUN, Johan. *De Burgemeesters van Mesen (1800-1983)*

in *Iepers Kwartier*, 20^e jg. nr.2, juni 1984, p. 45-62.

Lijst van de burgemeesters van Mesen met een korte beschrijving van hun afkomst, verwezenlijkingen en wetenswaardigheden. Met 2 afbeelding van doosprentjes.

BEUN, Johan. *Vente en 1770 d'un fief tenu du Bourg et Château de Warneton en la paroisse de Messines*

in *Mémoires de la Société d'histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XIV, 1984, p.143-148.

Betreft een leen van 22 gemeten gelegen tussen de enclave van Mesen en Wulvergem.

VANDAMME, Ludo. *Protestantse bedrijvigheid in Mesen en omgeving – 1561*

in *Biekorf*, 1984, p. 416-420.

Getuigenverhoor van Mechior Boudry, kapelaan van Wijtschate, rustend in het S.A. Ieper, Bruine pakken zonder nummer.

VANDAMME, Ludo. *Mesen als draaischijf van het Geuzenverzet*

in *Op de hoogte, VVV Westvlaamse Bergen*, Kimmel, juli-augustus 1984, p. 8.

Over de mislukte aanvallen door de Geuzen op de versterkte steden Ieper en Valenciennes, die in 1566 vanuit Mesen georganiseerd werden.

VAN DE CATSYNE, Michel. *Addenda en commentaar van lezers*

in *WEFIS-Magazine*, 3^e jaargang, nr. 3, jan. 1987, p. 43-45 en 4^e jg., nr.2, okt. 1987, p. 29.

Aanvullingen van lezers op zijn *Postgeschiedenis van Mesen*.

VAN DE CATSYNE, Michel. *Fransen plunderen Mesen op sacramentsdag in 1793*

in *WEFIS-Magazine*, 4^e jaargang, nr. 1, sept. 1987, p.10-14.

DESREUMAUX, John. *Veroordeelden tijdens de bloedraad in het arrondissement Ieper*

(1567-1572)

in *Westhoek-Info*, jg. VII, 1991, p. 79-81.

Vermeldt 88 namen van veroordeelde Mesenaars met bronopgave.

BACKHOUSE, Marcel. *De familie Basset uit Mesen – Vluchtelingen in Sandwich tijdens de 16de eeuw.*

in *Westhoek-Info*, jg. VII, afl.1, april 1991, p. 10-11.

Info uit het British Museum en Kent Archives office.

BEUN, Johan. *Le tonlieu de la Douve à Messines et Warneton (XIe-XIVe siècle)*

in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome XXII, 1992, p. 57-82.

Over de tol geheven op de Douvebrug, gelegen tussen Mesen en Waasten, naar aanleiding van een betwisting in het begin van de 14de eeuw. Weerlegging van de theorie van J. Dhondt die die tol als een tol op de scheepvaart op de Douve aanzag. Met afschriften van bestaande documenten.

MAES, Paul. *Mesen, het vergeten kleinste stadje van Vlaanderen*

in BRAECKMAN Fred (red.) *Vlaamse Charme – Leuke provinciestedjes*, Zellik 1993, p. 104-115.

Beschrijving van Mesen vroeger en nu.

BEUN, Johan. *Mesen - Een kleine stad met een grote geschiedenis*

in *Het Tijdschrift van het Gemeentekrediet*, 48ste jaar, nr. 189, 1994/3, p.5-36.

BEUN, Johan. *Messines - Une petite ville au riche passé*

in *Bulletin du Crédit Communal*, 48e année, n° 189, 1994/3, p.5-36.

BEUN, Johan. *De kapoeners van Mesen*

in *Iepers Kwartier*, 30ste jg., nr. 4, okt. 1994, p. 100-101.

De oorsprong van de spotnaam van de Mesenaars. Kapoenen verkocht op de jaarmarkt van Mesen en gebruikt als betaalmiddel.

BEUN, Johan. *Mesen, een historische stadswandeling*

in *Iepers Kwartier*, 31ste jg., nr. 1, feb.1995, p.1-16.

Wat in Mesen van het verleden nog overblijft. Gebaseerd op een diavoorstelling.

BEUN, Johan. *Les cafés de Messines en 1907*

in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome XXV, 1995, p. 223-244.

Over de 60 herbergen in Mesen in 1907, volgens het lied *Du Potin ou les soixante cabarets en goguettes*. Met 12 prentkaarten en situeringsplan.

BEUN, Johan. *Van villa tot stad*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 125-168.

De villa, het ontstaan van de stad en de stedelijke ontwikkeling van Mesen tot rond 1300.

DEGADT, Dorine. *La Coutume de Messines et son temps*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 169-200.

Het leven in de 16de eeuw op godsdienstig, economisch en sociaal vlak. Enkele algemene beschouwingen over de costume.

DESIMPEL, Francis. *Aux origines de Messines, XIe siècle*
in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome 26, 1996, p. 17-34.

Over het ontstaan van de parochie Mesen, het kasteel en de abdij en over het toenmalig wegensstelsel.

BEUN, Johan. *Mesen - Een kleine stad met een grote geschiedenis*
in *De Gidsenkring – Tijdschrift van de Westvlaamse Gidsenkring*, 35ste jaargang nr. 1, februari 1997, p.1-38.

Heruitgave van het artikel verschenen onder dezelfde naam in *het Tijdschrift van het Gemeentekrediet*, met andere illustraties.

BEUN, Johan. *De leprozerie van Mesen gelokaliseerd*
in *Iepers Kwartier*, 45ste jg., nr. 4, okt-dec. 2009, p.120-135.

Lokalisatie van de leprozerie van Mesen dank zij twee uit Duitsland teruggekeerde documenten. Met kaart.

BEUN Johan. *Nieuwe inzichten over de heerlijkheid Mesen en de mansus van de deken (1080)*

in *Biekorf*, 2016, afl. 1, p. 74-83.

Omschrijving van de oorspronkelijke heerlijkheid van Mesen en situering van de mansus van de deken. Door een aanpassing, door de redactie van Biekorf gedaan, werd in de titel verkeerdelijk 1180 gezet.

BEUN Johan. *Het huis van de abdij van Sint-Amunds aan-de-Skarpe in Mesen en de kwestie van het forum - Bijdrage tot de jaarmarkt van een kleine stad in het graafschap Vlaanderen*
in *Handelingen van het Genootschap voor geschiedenis te Brugge*, 157/2 (2020), p. 235-264.

De situering van het huis van Sint-Amunds van 1195 op de hoek van de Markt en de Ieperstraat en zijn functie als stapelplaats van wijn tijdens de jaarmarkt. De datering van het huidige marktplein, de lokalisatie van het kasteel en van de huizen van de Sint-Maartensabdij van Doornik.

BEUN, Johan. *Marie Françoise VAN CRAEYELINGHE van Mesen duikt onder in Maastricht als Françoise VAN KRAANEN*

in *Vlaamse Stam*, jg. 57, nr. 2 (april- juni 2021), p. 206-208.

De lotgevallen van Marie Françoise Van Craeyelinghe (22) die zwanger gemaakt werd door Jan Vermeersch (61) die haar niet wilde trouwen of alimantiegeld betalen. Ze verloor processen tegen hem waardoor ze in de schulden geraakte en naar Maastricht vluchtte.

BEUN, Johan. *Pontgeld ontvangen door de kasselrij Ieper in Mesen, Wijtschate en Deulemonde, 1585-1587*

in *Westhoek*, jg. 37, 2021, nr. 2, p.179-189.

Overdrachtaks geheven op de verkoop van onroerende goederen in de stad Mesen, de heerlijkheden kamer-buiten-Mesen, Hofland, Wambeke en Hulsbusch in Wijtschate, de heerlijkheid van Deulemonde en het leenhof ter Kloosterpoort.

ARTIKELS GEPUBLICEERD IN "STAD MESEN - HERINNERING EN GESCHIEDENIS", Uitgave van het Gemeentelijk Museum van Mesen, Mesen 1982, onder de redactie van Hugo J. CONSTANDT.

- P. COLSON, In memoriam dokter R. Lambelin O.B.E. (1910-1980)
- L. MENU, Het Museum is tien jaar jong
- C. PRICE, Featherston gateway to the Wairarapa
- J.P. COOK, Friendship out of tragedy
- A.W. STRINGER, The battle of the London Scottish

- P. COLSON, The battle of Messines
- G. DESMYTER, Reginald A. Biggs bezoekt Mesen
- R. BIGGS, The battle of Messines as remembered by a soldier in the Australian army
- H. PEERS, Otto G. Meyer bezoekt Mesen
- C. AERTSSEN, Mesen, magische heuvel van de vrouw
- J. BEUN, Schets van de geschiedenis van Mesen
- J. BEUN, Kanttekeningen bij het stadsplan
- N. HUYGHEBAERT, Adèle de France, comtesse de Flandre
- H. CONSTANDT, De crypte van de abdijkerk te Mesen
- A. GHEKIERE (red.), Les abbesses de Messines
- W. VAN HILLE, Costume generaele der stede van Meessen 1547
- J. BEUN, De stichting van "de schol asterie der stede van Meessen " in 1575
- J. BEUN, Mesen in de geuzentijd 1560-1598
- J. LIEFOOGHE, Mesen, een traditie van folklore
- N. HUYGHEBAERT, Willem van Mesen, latijns patriarch van Jerusalem
- J. BEUN, Gerard van Mesen, grafelijk notaris
- J. ROULEZ, Jacques de Crucque, philologue
- NN, Mgr Alfons de Vos, eerste apostolisch vicaris van Zuidwest Mongolië
- A. GHEKIERE (red.), François Joseph Deleu, instituteur en chef
- A. GHEKIERE (red.), Emmanuel de Neckere 1898-1942

ARTIKELS GEPUBLICEERD IN "MESEN, KLEINE STAD OP DE HEUVEL", Uitgave van het Geschiedkundig Museum van Mesen, Mesen 1995, onder de redactie van Johan BEUN.

- L. MENU, P. COLSON Een terugblik op 12 jaar museumwerking
- L. MENU, De "schat" van het Koninklijk Gesticht van Mesen
- P. COLSON, Focus op Featherston
- P. DONDEYNE, De Eerste Wereldoorlog zoals die in Mesen beleefd werd
- P. COLSON, Mesense gesneuvelden
- P. HELLEM, Lettres du front 1914-1918
- P. COLSON, Het "New Zealand Memorial To The Missing" in Mesen
- M. TITECA, De wederopbouw van Mesen
- P. DONDEYNE, De Meidagen 1940
- J. BEUN, Van villa tot stad
- D. DEGADT, La Coutume de Messines et son temps
- J. BEUN, "Meessen feeste" of de Jaarmarkt van Mesen
- A. GHEKIERE, De verering van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen hier en elders
- J. BEUN, Het Kapittel van de collegiale kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen
- L. MENU, Het Koninklijk Gesticht van Mesen
- I. DELEU, P. DONDEYNE, De geschiedenis van het onderwijs in Mesen.

ARTIKELS GEPUBLICEERD IN VERZAMELBUNDELS

- "Het kapittel van de collegiale kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Mesen, 1060-1797 " in Rik OPSOMMER (ed.) Van Ieperse scholen en lenen, schilderijen en criminelen, uit velerlei eeuwen, uitgave Stadsarchief Ieper, Ieper, 1999.
- "De Oostvierschaar van Mevrouw van Mesen in Nieuwkerke en Dranouter"

in Histories van Heuvelland – Bijdragen ter herinnering aan Hubert Masquelin, Heuvelland-Kemmel 2011, p. 51-73.

- « Het leenhof van Voormezele in 1515 »,
in 950 jaar Voormezele – Het verhaal van het verdwenen kasteel en de abdij, CO7, Poperinge, 2019,
p. 42-63.

ARTIKELS VERSCHENEN IN HET REKLAMEBOEKJE VAN DE SAUCISSENKAARTING VAN DE VRIJE GEMENGDE SCHOOL IN MESEN

- 1977: De Jaarmarkt
1978: De Herbergen
1979: De Herbergen (II)
1980: De Burgemeesters van Mesen sedert de onafhankelijkheid van België in 1830 tot 1980
1981: De Abdij
1982: Het Koninklijk Gesticht van Mesen
1983: De legende der drie maagden
1984: De Kapoeneters
1985: What's in a name... De Klaprozenwijk
1986: De kanunniken
1987: Mesen, Slechte desem
1988: De Mesense weekmarkt
1989: De Sint-Niklaaskerk
1990: De rederijkerskamer in nood
1991: De pastoors van Mesen sedert 1802
1992: De Kapelannen
1993: Beknopte geschiedenis van het Vrij onderwijs in Mesen
1994: De huizen van de markt
1995: De huizen van Mesen - II (Markt - Gentstraat)
1996: De huizen van Mesen - III (Korte Mooiestraat)
1997: De huizen van Mesen - IV (Kerkstraat-Zwijnemarkt-Armentiersstraat)
1998: De huizen van Mesen - V (Armentiersstraat-Wulvergemstraat)
1999: De huizen van Mesen - VI (Ieperstraat)
2000: De huizen van Mesen - VII (Steenstraat nu Komenstraat, Wij)
2001: De huizen van Mesen – VIII (Steenstraat)
2002: De huizen van Mesen – IX (Komenstraat, Wij)
2003: De huizen van Mesen – X (Vier Koningenstraat)
2004: De huizen van Mesen – XI (Slijpstraat)
2005: De huizen van Mesen – XII (Ketelstraat)
2006: De huizen van Mesen – XIII (Daalstraat)

ARCHEOLOGIE

VERDEGEM, Simon. *Tunnels naar het verleden – Mesen tijdens de Eerste Wereldoorlog*
In *Ex situ*, nr. 3, april 2013, p. 6-9.

Over de opgravingen gedaan te Mesen naar aanleiding van de aanleg van de Aquafin collector in 2012-2013.

JAARMARKT en LAKENNIJVERHEID

ESPINAS, Georges & PIRENNE, Henri. XXXVI. Messines

in *Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'industrie drapière en Flandre*, 1e partie : *Des origines à l'époque bourguignonne*, tome IIIe (La Gorge-Ypres), Bruxelles 1920, p. 56-57.

Afschrift van de akte van Lodwijk van Male waarbij hij in 1383 aan de Mesenaars het recht toekent om, zoals voorheen, hun laken te verzegelen.

DESAGHER, Henri E. XXXIII Messines

in *Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'Industrie drapière en Flandre*, deuxième partie: *Le sud-ouest de la Flandre depuis l'époque bourguignonne*, tome troisième, supplément, Bruxelles 1961, p. 77-86.

Uitgebreide studie over de lakennijverheid in Mesen met uitgave van enkele uittreksels uit de sententies van de baljuws van Mesen en drie documenten uit 1565-1566.

DESAGHER, Henri E. XXXVII Petit-Messines

in *Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'Industrie drapière en Flandre*, deuxième partie, tome troisième, supplément, 1961, p. 242-251.

Uitgebreide studie over de lakennijverheid in de heerlijkheid Ter Kamere in Nieuwkerke, Belle en Dranouter, van de abdis van Mesen, met uitgave van enkele uittreksels uit de algemene rekeningen van de abdij van Mesen 1453-1559.

PIÉRARD, Christiane. Mons et les foires de Flandre, singulièrement celle de Messines

in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome VII, 1977, p. 329-360.

Vermeldingen van een bode van de jaarmarkt van Mesen in de stadrekeningen van Mons van 1367 tot 1474. Welke producten de handelaars van Mons in Mesen kochten en verkochten. Relaties tussen Mons en Mesen.

BEUN, Johan. "Meessen feeste" of de jaarmarkt van Mesen

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 201-236.

De oorsprong van de jaarmarkt, groei en bloei. De organisatie, verkoopplaatsen, heffingsrechten en herkomst van de de bezoekers. Haar teloorgang in de 16de eeuw door de opkomst van concurrerende jaarmarkten.

INDUSTRIE

VERPAALLEN, John. Mesen

in *Molens van de frontstreek*. Uitg. De Klapproos, Veurne, 1995, p. 101-105.

Over de Gasthuismolen en onder Wijtschate op p. 151, De Blauwesmolen.

HOLEMANS, Herman. Mesen

in *West-Vlaamse wind- en watermolens – kadastragegevens 1835-1990, deel 4*. Studiekring Ons Molenheem, Kinrooi.

Nog te lezen.

DESCHEEMAEKER, Kim. Mechanisering en automatisering in de grofkeramische sector - Steen- en buizenbakkerij Dumoulin in Langemark en Wijtschate (ca. 1922-1980)
in *Erfgoed van Industrie en Techniek*, 2020/1, p. 4-13.

Begin van de mechanisering in de 19de eeuw bij de firma Goubau – Menu - Dumoulin in Mesen van 1864 tot 1975 en de firma Dumoulin in Langemark van 1922 tot 1980.

DESCHEEMAEKER, Kim. *Bronnen voor bedrijfshistorisch onderzoek, de casus van de steen- en buizenbakkerij Dumoulin*

in *Histories Magazine* 3, 2020, 13 blz.

Geschiedenis van de buizenbakkerij Dumoulin in Wijtschate-Mesen. Ook beschikbaar op internet [HISMAG 3 Bedrijfsbronnen-1.pdf \(historiesvzw.be\)](https://www.hismag.be/Bedrijfsbronnen-1.pdf).

DESCHEEMAEKER, Kim. *De invloed van bedrijfsstrategiën op de prestaties van kleine, familiale ondernemingen – De casus steen- en buizenbakkerij Dumoulin in Langemark en Wijtschate ca 1922-1981*

in *TSEG – The Low Countries Journal of Social and Economic History*, jrg. 18 (2021) nr. 2, pp. 5 – 37.

Evolutie van de steenbakkerijen van Jozef Dumoulin in Langemark en Wijtschate. Het beheer en de bedrijfsresultaten van dit familiale bedrijf. Te downloaden via de website: <https://tseg.nl/article/view/8428>.

BOUWKUNST**DELEPIERE, Anne-Marie. *Mesen***

in *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, 11n 3, Provincie West-Vlaanderen, Arrondissement Ieper, Kantons Mesen - Wervik - Zonnebeke*, Turnhout, 1991, p. 86-108.

Korte geschiedenis van de stad. Studie over de kerk, stadhuis, broedersschool en verschillende huizen en hoeven in Mesen. Met foto van elk besproken huis.

VERENIGINGEN**VANDERSTRAETEN, Edmond. (*Messines*)**

in *Le théâtre villageois en Flandre*, Bruxelles 1874-1880, tome I, p. 58-59.

Uittreksel en bespreking van het stuk van Mesen in het landjuweel van Gent in 1539.

VANDERSTRAETEN, Edmond. *Messines*

in *Le théâtre villageois en Flandre*, Bruxelles 1874-1880, tome II, p. 154-156.

Korte geschiedenis van de rederijderskamer van Mesen vanaf 1518 met afbeelding van hun blazoen

DE WAARD, G. *Het spel van Meessene uit de Genste bundel van 1539*

in *De Nieuwe Taalgids*, LVe jg., Groningen 1962, p. 90-96.

Bespreking van enkele versen uit het stuk.

LIEFOOGHE, Jean. *Mesen een traditie van folklore*

in CONSTANDT, Hugo (red). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p.203-221.

Korte bijdrage over de verenigingen in Mesen, de schuttersgilden, rederijderskamer, muziekmaatschappij, pompierkorps, turnvereniging en carnaval. In bijlage de liederen *Du Potin ou les 60 cabarets en goguettes*, *Lantireman* en *Le Messinois* met muziek.

QUAGHEBEUR, Roger. *Mesens toneel in 't Frans tot de Tweede Wereldoorlog*

in *Applaus en ... Doek!* – *Een brok toneellevens uit de Westhoek*, Koninklijk Iepers Operettegezelschap, Ieper 2006, p. 293-298.

Korte Geschiedenis van het toneel in Mesen vanaf de Rederijderskamer in de 16de eeuw tot de toneelkring 'Vuur en Vlam' van de Brandweer in 1998.

ONDERWIJS

LESCOUHIER, D. Meessen

in *Geschiedenis van het kerkelijk en godsdienstig leven in West-Vlaanderen*, Brugge 1926, p. 453.

Handelt vooral over de Nonnenschool in 1856 door pastoor Bylo opgericht in de vroegere school van pastoor Verkest.

BEUN, Johan (red.). De geschiedenis van het onderwijs in Mesen

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 271-295.

De geschiedenis van het onderwijs in Mesen naar aantekeningen van Isidore DELEU, Pierre Joseph DONDEYNE en meerdere andere oud-onderwijzers van Mesen.

DE EERSTE WERELDOORLOG

***Association des Sinistrés de la Flandre-Occidentale (Belgique) janvier 1916*, Paris 1916**

Lijsten van vluchtelingen-leden op 31 december 1915 en een aanvulling van januari 1916. Het nummer *circulaire nr° 2* vermeldt de namen van 1.102 leden met de plaats van herkomst, beroep en verblijfplaats. Onder deze leden bevonden zich 82 Mesenaars of Mesense families, zijnde 7,2 % van de West-Vlamingen.

PEAL, Fred., S.J. Messines

in *War Jottings*, Calcutta, Catholic Orphan Press, 1916, p. 29-34.

Fred Peal, *military chaplain Connaught Rangers* uit Indië, schrijft over zijn verblijf in het Gesticht van Mesen van 23 oktober tot aan de brand van 26 oktober en zijn verder verblijf in Mesen tot op 29 oktober 1914.

EDMONDS, James E., *Military Operations: France and Belgium, 1914*, vol II : *Antwerp, La Bassée, Armentières, Messines and Ypres, October-November 1914*

in *History of the Great War*, 1925

Officiële geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog onder redactie van James Edmonds. Is meerdere keren heruitgegeven.

EDMONDS, James E., *Military Operations: France and Belgium, 1917*, vol II : *Messines and Third Ypres (Passchendaele)*

in *History of the Great War*, 1948

Officiële geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog onder redactie van James Edmonds. Dit volume werd oorspronkelijk geschreven door capt. G. Wynne en andere. Het telt xii + 489 blz., 8 illustraties en 29 kaarten. Is meerdere keren heruitgegeven.

FUHRMANN, Major Hans. *Bei Messines 9. März bis 11. April 1916.*

in *Das königlich Preußische Reserve Infanterie Regiment nr: 211 im Weltkriege 1914-1918*, Berlin 1933, p. 119-122.

Samenstelling van het regiment en beschrijving van de activiteiten in en rond Mesen. Met foto's.

STEWART, H. *The battle of Messines*

in *The New Zealand Division*, Wellington (N-Z), 1921, p. 166-225 en ervoor p. 157-165.

Over het Nieuw-Zeelandse leger in de Slag om Mesen.

PEËRS, Henri. *Uit de geschiedenis van Mesen*

in *Uw kinderen – Onze leerlingen*, contactblad Vrije Katholieke Scholen te Mesen, jaargang I (schooljaar 1959-60), nr. 1 – jaargang III, nr. 1.

Nederlandse vertaling van de getuigenissen van François Deleu, Henri Decoster en Mme Scheerlinck.

PEËRS, Henri. *Mesen*

in DEVLIEGHER, Luc. *Oorlogsdagboeken uit de streek tussen Ijzer en Leie in Bijdragen tot de Geschiedenis van West-Vlaanderen*, 4de deel. Brugge 1972, p. 13-14.

Over de drie bewaarde handschriften over de oorlog in Mesen. Met afschrift van het relaas van de brand van de kerk van Mesen uit het boek van F. Coleman, *From Mons to Ypres with French*. Met vier foto's.

DECOSTER, Henri. *Aantekeningen over Mesen in 1914*

in DEVLIEGHER, Luc. *Oorlogsdagboeken uit de streek tussen Ijzer en Leie in Bijdragen tot de Geschiedenis van West-Vlaanderen*, 4de deel. Brugge 1972, p. 15-21.

Persoonlijke belevenissen van Decoster in de eerste oorlogsdagen, van 4 oktober tot 30 oktober.

DELEU, François. *Un aperçu de la guerre de 1914-1918 en Belgique.*

De oorlog in 17 hoofdstukken (10 getypte bladzijden) waaronder 10. *Les derniers jours de Messines – Septembre-Octobre 1914* (zie hieronder bij Vestibule) en 15. *La conquête de Messines par l'armée Britannique le 7 juin 1917.*

VESTIBULE, Eugène. *Les derniers jours de Messines – Septembre-Octobre 1914*

in DEVLIEGHER, Luc. *Oorlogsdagboeken uit de streek tussen Ijzer en Leie in Bijdragen tot de Geschiedenis van West-Vlaanderen*, 4de deel. Brugge 1972, p. 23-27.

De eerste oorlogsdagen in Mesen, van 4 oktober tot 31 oktober.

Opm. Deze bijdrage op naam van Eugène Vestibule is eigenlijk van François DELEU. Hij had ze uitgetypt op meerdere exemplaren. Daarvan werd een exemplaar teruggevonden in de nalatenschap van Eugène Vestibule, waardoor hij als de auteur aangezien werd. We hebben in 1990 een tweede exemplaar teruggevonden in het archief Pierre Joseph Dondeyne (Museum Mesen).

SCHEERLINCK, Joséphine. *Lettre de Mme Scheerlinck, économe de l'Institution, à une nièce.*

in DEVLIEGHER, Luc. *Oorlogsdagboeken uit de streek tussen Ijzer en Leie in Bijdragen tot de Geschiedenis van West-Vlaanderen*, 4de deel. Brugge 1972, p. 28-51.

Wederuitgave van Scheerlinck, *Messines ! Huit jours dans la Ligne de Feu. Lettre à une nièce* van 1915.

DE LAUNAY, Jacques. *L'estafette de Messines*

in *Hitler en Belgique*, Strombeek-Bever 1975, p. 19-27.

Over Hitler aan het front in Mesen in december 1914 en zijn schilderij van de puinen van de kerk van Mesen.

COLSON, Patrick. *De gebeurtenissen te Mesen tijdens de oorlog 1914-1918*

in *Gidsenkring*, 1982, p. 15-20

Beschrijving van de eerste oorlogsdagen, de slag van de London Scottish en de slag om Mesen. Over Hitler in Mesen. Beschrijving van het museum en een biografie van dr. Roger Lambelin.

STRINGER, Alec W. *The battle of the London Scottish at Messines (31st october 1914- 1st November 1914)*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p.49-51.

Relaas van een oudstrijder over de eerste overzeese veldslag van de London Scottish, opgemaakt in Londen in 1975.

COLSON, Patrick. *The battle of Messines (7th Juni 1917 – 14th Juni 1917)*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave

Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 53- 55.

Beschrijving van de slag van Mesen bekend als de Mijns slag.

DESMYTER, Georges. *Reginald A. Biggs - Australische oudstrijder bezoekt Mesen*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p 57-58.

Over het bezoek van oudstrijder Reginald Biggs aan Mesen op 6 en 8 augustus 1968.

BIGGS, Reginald A. *The battle of Messines as remembered by Reg. A. Biggs, who took part as a soldier in the Australian Army*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 59-62.

Ooggetuigenverslag van de slag om Mesen door de oudstrijder Biggs. Daarbij een relaas over het weerzien na 50 jaar, in 1968 in Armentières, van Alex die hij, samen met diens zuster Bernadette, in de Eerste Wereldoorlog daar had leren kennen.

PEËRS, Henri. *Otto G. Meyer – Duits oudstrijder bezoekt Mesen*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 63-67.

Het eerste bezoek van de Duitse oudstrijder Otto Meyer aan Mesen in 1967, de schenking van een kroonluchter en verlichting voor de kerk en het museum van Mesen. Het ontwerp van de Roos van Mesen.

CRAWFORD, Ken (compiler). *Pilgrimage to Messines – Seventy Years on*

in *Regimental Gazette London Scottish*, n° 979, volume LXXXIX, Autumn 1984, p. 50-54.

Over het bezoek van de oudstrijders van het London Scottish regiment aan Mesen en omstreken op 27 juli 1984. Met diverse foto's.

DONDEYNE, Pierre Joseph. *De Eerste Wereldoorlog zoals die in Mesen beleefd werd – Getuigenissen van enkele Mesenaars over de eerste oorlogsdagen*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 39-50

Vertaling door Dondeyne van het relaas van François Deleu. De getuigenis van Auguste Tittilion. Noot over Edouard Pardieu. Het verhaal van R. Dubar uit Tourcoing over de Mijns slag die men tot ginder voelde.

COLSON, Patrick. *Mesense gesneuvelden*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 51-60.

Korte biografie van de gesneuvelde Mesense soldaten met hun foto of doodsprentje.

HELLEM, Patrick. *Lettres du front 1914-1918 – lettres du Messinois Valère Hellem soldat au front durant la Première Guerre mondiale*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 61-82.

Correspondentie gevoerd tussen frontsoldaat Valère Hellem en zijn vader Désiré, die naar Darnétal in Frankrijk gevlucht was (2 juli 1916 - 20 oktober 1918).

COLSON, Patrick. *Het "New Zealand Memorial to the Missing" in Mesen*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 83-92.

Het aantal vermisten en enkele bijzonderheden over sommigen onder hen.

TITECA, Michel. *De wederopbouw van Mesen*

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Geschiedkundig Museum

Mesen, 1995, p. 93-114.

De wederopbouw van Mesen volgens getuigenissen afgenomen van enkele Mesenaars, m.n. Leontine Denys, Berthe Freyne, Roger Vandenberghe en Hilaire Flamand. Met foto's.

BOURGEOIS, Henri. 1917-1918 à Messines et Warneton: la mise à feu des mines et l'offensive libératrice

in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome 28, 1998, p. 235-244.

Beschrijving van de mijnenslag vanaf 7 juni tot 6 augustus 1917, het Duits offensief in april 1918 en de bevrijding in september-oktober 1918.

VANSUYT, Michel. De Vuurkruisers uit Mesen

in *De Dovie kroniek*, 12de jg. nr. 1, 1999, p. 18.

VERDEGEM, Simon. Tunnels naar het verleden – Mesen tijdens de Eerste Wereldoorlog

In *Ex situ*, nr. 3, april 2013, p. 6-9.

Over de opgravingen gedaan te Mesen naar aanleiding van de aanleg van de Aquafin collector in 2012-2013.

DE TWEEDE WERELDOORLOG

DONDEYNE, Pierre Joseph. De Meidagen 1940

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 115-124.

Uittreksel over de eerste oorlogsdagen in Mesen uit het oorlogsdagboek van Dondeyne.

FEATHERSTON

COLSON, Patrick. Focus op Featherston

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 35-38.

Enkele foto's van Featherston, Mesens zusterstad in Nieuw-Zeeland, genomen door Patrick Colson tijdens zijn bezoek aldaar in 1985.

MUSEUM

MENU, Louis. Het museum is tien jaar jong

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p.15-33

De gebeurtenissen rond het Museum van Mesen van 1972 tot 1982.

COOK, Peter J. Friendship out of tragedy

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 45-46.

Oudstrijders die het Museum van Mesen bezoeken worden vrienden van de Mesense bevolking.

MENU, Louis & COLSON, Patrick. Een terugblik op 12 jaar museumwerking

in BEUN, Johan (red.). *Mesen, kleine stad op de heuvel*. Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1995, p. 13-30.

De gebeurtenissen rond het Museum van Mesen van 1983 tot 1995.

VOORNAME MESENAARS

Zie ook *De Gazette van Meessen*

FOPPENS, Joannis Francisci. *Jacobus Cruquius*

in *Bibliotheca belgica*, tomus primus, Bruxelles 1739, p. 511.

Korte beschrijving met vermelding van enkele van zijn werken.

(GEZELLE, Guido), *Alphons Devos van Meesen*

in *Rond den Heerd*, 5de jaar nr. 9 (22 januari 1870), p. 71-72 en nr. 13 (19 februari 1870) en 102-104 en

Korte levensschets en relaas van zijn reis van België naar China.

ROULEZ, J. *De Crucque (Jacques) en latin Cruquius*

in *Biographie nationale*, tome V, 1876, p. 48-51.

Biografie van Jacob Cruucke, ° Mesen rond 1510, + Brugge 22 juni 1584, philoloog, auteur van meerdere werken.

WAUTERS, A. *Guillaume de Messines*

in *Biographie nationale*, tome VIII, Bruxelles, 1884-1885, col. 436.

Niet gelezen

CLERBAUX, Alex. Z. *Hoogw. Mgr. De Vos*

in *Missiën in China en Congo*, Brussel 1889, band I, p. 23-25.

Niet gelezen

DE SCHREVEL, A. C. *Jacques Cruquius*

in *Histoire du siménaire de Bruges in Annales de la Société d'Emulations de Bruges*, 4e série, tome 10, XXXVIIe vol., 1888, p. 265-272.

Biografie van Jacob Cruucke, ° Mesen rond 1510, + Brugge 22 juni 1584, philoloog, auteur van meerdere werken.

BERGMANS, Paul. *Charles Liebaert*

in *Biographie national*, tome 12e, Bruxelles 1892-93, p. 106.

Karel Liebaerd, latijns dichter in de tweede helft van de 16de eeuw. Volgens schrijver werd hij geboren in Langemark wat verkeerd is. Hij is geboortig van Mesen maar was pastoor in Langemark.

HAUTCOEUR, E. *Gérard de Messines (1183-1190)*

in *Histoire de l'église collégiale du chapitre de Saint-Pierre à Lille*, tome I, 1896, p. 455.

Hij was de zesde proost van het kapittel van Sint-Pieters in Rijsel.

HAUTCOEUR, E. *Willaume de Messines (1206-1207)*

in *Histoire de l'église collégiale du chapitre de Saint-Pierre à Lille*, tome I, 1896, p. 457.

Hij was de achtste proost van het kapittel van Sint-Pieters in Rijsel. Daarvoor was hij 15 jaar deken.

ALLOSSERY P. *Zijne hoogerw. exc. Mgr. De Vos Alfons, Scheutist, eerste apostolisch vicaris van Zuid-West-Mongolië (Ortos, China) – titelvoerend bisschop van Abdera.*

in *Onze West-vlaamsche Zendelingen: Proef Van Erelijst*, deel I, Brugge, 1925, p. 10-12.

Niet gelezen.

ALLOSSERY, P. E.P. *De Vos Heliodorus, Scheutist*

in *Onze West-vlaamsche Zendingen: Proef Van Erelijst*, deel I, Brugge, 1925, p. 124-125.
Niet gelezen.

LESCOUHIER, D. *Algemeene Lijst der EE. HH. Pastoors van al de Parochiën van West-Vlaanderen van 1802 tot 1930*, Brugge, s.d., p.

Bekende pastoors en priesters-inboorlingen, samengesteld naar originelen op het bisdom

VAN HECKEN, Jozef. *Mgr. De Vos in de steppen van Mongolië*

in *Xaveriana*, nr. 88, Leuven 1931.

Niet gelezen.

HUYGHEBAERT, Dom Nikolaas O.S.B. *Willem van Mesen, Latijns Patriarch van Jeruzalem*

in *Missie-Album Dekenij Ieper*, Sint-Maartensmissiebond Ieper, 1950.

Over Willem van Mesen, Patriarch van Jeruzalem van 1130 tot 1145, die de H. Kruisrelikwie naar Mesen meegaf.

ALLOSSERY, P. *Zijne hoogerw. exc. Mgr. De Vos Alfons, Scheutist, eerste apostolisch vicaris van Zuid-West-Mongolië (Ortos, China) – titelvoerend bisschop van Abdera.*

in *Missie-Album Dekenij Ieper*, Sint-Maartensmissiebond Ieper, 1950.

Het leven en missiewerk van Mgr. Devos, ° Mesen 21 april 1840, in Mongolië. 5 pagina's tekst met foto. Overname van zijn artikel in *Onze West-vlaamsche Zendingen: Proef Van Erelijst*, boekdeel I, p. 10-12.

ALLOSSERY, P. E.P. *De Vos Heliodoros, Scheutist*

in *Missie-Album Dekenij Ieper*, Sint-Maartensmissiebond Ieper, 1950.

Het leven en missiewerk van Heliodore Devos, ° Mesen 4 november 1847 en overleden in China op 13 februari 1887. Overname van zijn artikel in *Onze West-vlaamsche Zendingen: Proef Van Erelijst* boekdeel I, p. 124-125.

N.N. E.P. Holhant Alexander, Jezuiet

in *Missie-Album Dekenij Ieper*, Sint-Maartensmissiebond Ieper, 1950.

Het leven van pater Alexander Molhant, ° Mesen 10 april 1877, missionaris in India waar hij op 20 augustus 1919 te Calcutta overleed. In de oorlog hield hij zich bezig met het *Labour Corps* dat Indiërs naar Frankrijk stuurde om er achter het front te werken.

N.N. Eerw. zuster Xavier-Marie (Molhant Maria)

in *Missie-Album Dekenij Ieper*, Sint-Maartensmissiebond Ieper, 1950.

Het korte leven van zuster Molhant, ° Mesen 27 maart 1887, die in 1915 op missie naar Indië vertrok maar er nooit aankwam. Haar boot *Persia* werd nabij Kreta door de Duitsers getorpedeerd.

VAN HECKEN, J. VOS, Alfons de, missiebisschop

in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, deel 2, Koninklijke Vlaamse Academiën van België, Brussel, Paleis der academiën, 1966, p. 291

Levensbeschrijving van pater Alfons Devos, missionaris in China.

N.N. Mesen's meester Deleu

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 2de jg. nr. 3, 1989, p. 8-9.

Over de inhuldiging van zijn monument in 1904. Met foto van François Deleu, affiche van de inhuldiging en gelegenheidsgedicht van Denys.

COLSON, Patrick. *In memoriam Dokter R. Lambelin O.B.E. (1910-1980)*

in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 13-14.

Korte biografie van dr. Roger Lambelin, stichter van het museum in Mesen.

HUYGHEBAERT, Nikolaas. *Willem van Mesen, Latijns Patriarch van Jeruzalem*
in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 223-224.

Overdruk van het artikel verschenen in Missiealbum dekenij Ieper, 1950.

BEUN, Johan. *Gerard van Mesen, grafelijk notaris*
in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 225-227.

Gerard van Mesen (1169-1190), grafelijk notaris, proost van het Sint-Pieterskapittel in Rijsel en kanunnik in Mesen, stichter van de Sint-Michielskapelanij in Mesen.

ROULEZ, J. *Jacques De Crucque, philologue*
in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 225-227.

Wederuitgave van het artikel verschenen in Biographie nationale van 1876.

N.N. Mgr. *Alfons De Vos, eerste apostolisch vicaris van Zuid-West-Mongolië.*
in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 233-237.

Wederuitgave van het artikel verschenen in *Missie-Album Dekenij Ieper* van 1950.

GHEKIERE, Albert. *François-Joseph Deleu, instituteur en chef.*
in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 238-246.

Samenvatting van het boek van Paul Denys over Deleu, 1904.

GHEKIERE, Albert. *Emmanuel De Neckere*
in CONSTANDT, Hugo (red.). *Stad Mesen, Herinnering en Geschiedenis*, Uitgave Gemeentelijk Museum Mesen, 1982, p. 247-252.

Samenvatting van het boek van L. Mullier over De Neckere, 1945.

BEUN, Johan. *Karel Liebaert, theoloog, dichter, priester, kanunnik van Mesen, pastoor van Langemark en deken van Waasten (° Mesen 1518, + Douai 1585)*
In *Westhoek*, 2011, nr. 2 (Liber Amicorum Dr. Wilfried Beele), p.221-230.

BEUN, Johan. Marie Françoise VAN CRAEYELINGHE van Mesen duikt onder in Maastricht als Françoise VAN KRAANEN

in *Vlaamse Stam*, jg. 57, nr. 2 (april-juni 2021), p. 206-208.

Jonge dochter van 22 jaar die zwanger geraakte van haar 61-jarige buurman Jan Vermeersch die daarna weigerde met haar te trouwen.

BEVOLKING

DE SMET, Jos. *De eerste volkstelling in het Leiedepartement*
in *Biekorf*, 33e jaargang, 1927, p. 203-207.

De volkstelling van 1796. Mesen telde toen 1099 inwoners.

DE SMET, Jos. *De volksoptelling in W-Vlaanderen in 1814*
in *Biekorf*, 34e jaargang, 1928, p. 13-15 en 216.

Mesen telde toen 1213 inwoners.

DE SMET, Jos. *Les dénombrements de la population de la Châtellenie d'Ypres (1610 et 1615 à 1620)*

in *Bulletin de la Commission Royale d'Histoire*, tome XCVI, 1932, p. 255-332.

Geeft aantal inwoners boven de 6 jaar van Mesen stad (418) en kamer-buiten (114) in juli 1615 (p. 285-286) en in 1620 (resp. 362 en 121) (p. 320).

DE SMET, Jos. *Le dénombrement des foyers en Flandre en 1469*

in *Bulletin de la Commission Royale d'Histoire*, tome XCIX, 1935, p.105-150.

Geeft het aantal gezinnen in Mesen stad en kamer-buiten in 1469. Voor Mesen zijn dat 280 gezinnen waarvan 12 huizen van de kanunniken en 72 arme gezinnen.

N.N. *Een Mesens familiekiekje*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 2de jg. nr. 1, 1989, p. 26.

Foto van de familie Monnet uit 1898.

RONSE DE CRAENE, Hubert. *Mesen, stad (Messines, ville) en Mesen, Buiten en Hofland (Messines, Dehors et Hofland)*

in *De volkstelling 1698 in de kasselrij Ieper in Westhoek*, Dikkebus 1990, p. 54-55.

Telling van de gezinnen van Kamer-buiten-Mesen met vermelding van het gezinshoofd (45 woningen met 257 inwoners). Voor de stad (115 woningen met 576 inwoners) zijn alleen de totalen opgegeven. De telling van de stad werd in 2008 gepubliceerd door Arnold Preneel (zie hierna). Met afbeelding van Mesen uit Sanderus.

BEUN, Johan. *Het Aantal Kommunikanten in 1733 en in 1768 in de streek van Ieper*

in *Iepers Kwartier*, 28^e jg, nr.4, 1992, p. 65-67.

Aantal kommunikanten per parochie van het bisdom Ieper in 1733 en 1768, volgens registers van het B.A. Brugge. Mesen telde resp. 600 en 794 kommunikanten.

PATTYN, Mattias. *Mesen*

in *De volkstelling van het kanton Nieuwkerke anno 1795*, deel 2, Vlaams Centrum voor Genealogie en Heraldiek, Kortemark 1997, p. 27-44.

Nominatieve lijst van alle inwoners boven de 12 jaar met vermelding van hun ouderdom en beroep. Met 5 foto's van oude prentkaarten. Mesen telde toen 801 inwoners boven en 311 onder de twaalf jaar, samen 1112 inwoners.

PRENEEL, Arnold. *De volkstelling 1698 van de stad Mesen*

in *Westhoek*, jg. 24 (2008), p. 213-218.

Telling van de gezinnen van de stad met vermelding van het gezinshoofd (116 gezinnen met 566 inwoners). Die telling ontbrak in de reeks uitgegeven door Ronse de Craene (zie hiervoor).

BEUN, Johan. *De telling van de stad Mesen en de heerlijkheid van kamer-buiten-Mesen anno 1614*

in *Westhoek*, jg. 37 (2021), nr. 2, p. 201-210.

Die telling ontbrak bij W. BEELE en A. PRENEEL, *De inwoners van Ieper-Ambacht anno 1614*, Ieper 2008. Ze werd in 2020 door A. Preneel teruggevonden in het RA te Brugge.

WEEKBLADEN**MAERVOET, W. e.a. *Mesen***

in *Repertorium van de pers in West-Vlaanderen 1807-1914; De arrondissementen Oostende, Brugge, Diksmuide, Ieper, Kortrijk, Tielt en Veurne*, Leuven, 1968, p. 228:

Le propagateur, Journal d'Ypres, 1826-1871.

Katholiek weekblad, bewaard in het S.A. Ieper, met vermeldingen van speciale gebeurtenissen in Mesen en diverse aankondigingen van Mesen.

***Le Progrès, journal de l'Alliance libérale d'Ypres et de l'arrondissement*, 1845-1912.**

Liberaal weekblad, bewaard in het S.A. Ieper, met vermeldingen van speciale gebeurtenissen in Mesen en diverse aankondigingen van Mesen.

***De Toekomst, Ypersch Weekblad*, 1862-1894.**

Weekblad, bewaard in het S.A. Ieper, met vermeldingen van speciale gebeurtenissen in Mesen en diverse aankondigingen van Mesen.

***Le Liberal du Canton de Messines*, 1849-1850.**

Liberaal opinieblad. Verscheen in 1849 ook eens onder de naam *Le Libéral des Campagnes* en eens onder de naam *Le Libéral de Messines et des Campagnes*. Slechts 5 nummers bewaard.

***Het Weekblad van Yperen en het arrondissement*, 1886-1900.**

Politiek, Nieuws-, Handels- en annoncenblad.

***De Grenshalm, Aankondigingsblad voor de Kantons Meessen, Wervick, Yperen & Poperinghe*, 1894-1904.**

Gratis annoncenblad, uitgegeven door drukker H. Fournier van Wijtschate. Bewaard S.A. Ieper.

***Journal d'Ypres, Organe catholique de l'arrondissement*, 1865-1914**

Weekblad, bewaard S.A. Ieper.

***Het Wekelijks Nieuws, katholiek weekblad voor West-Vlaanderen*, 1904-heden**

Weekblad uit Poperinge met, bij perioden, veel nieuws over Mesen. Noemde tussen 1906 en 1946 de Poperingenaar. Voor 1906 was het een annoncenblad.

***Het Ypersche, Weekblad voor het Arrondissement Yper – Orgaan der Vereeniging der Geteisterden, der Ypersche Clubs enz. – La Région d'Ypres, Journal hebdomadaire de l'arrondissement d'Ypres, Organe des Sinistrés, des Clubs Yprois etc.*, 1920-1945.**

De eerste jaren zijn interessant voor de wederopbouw en de slachtoffers van oorlogsschade.

***De Halle – Katholiek weekblad van Ieper*, 1932-**

Weekblad met nieuws en aankondigingen over Mesen

***Het Ypersch Nieuws. Onafhankelijk Nieuws- en aankondigingsblad voor het arrondissement Yper*, 1947-1970.**

Geeft minder nieuws over Mesen dan het Wekelijks Nieuws.

***Heuvelland Nieuws, Kontaktblad van het opbouwwerk Heuvelland*, 1969-1973**

Maandblad van het streekhuis Malegijs Kemmel voor de dertien gemeenten die het werkterrein van het opbouwwerk vormden.

THESISSEN

LOOSVELDT, Edwin. *Crypte van de Sint-Niklaaskerk te Mesen*, Eindwerk Sint-Lucas Brussel, 1971.

Korte studie over de crypte. Met foto's uit het ACL.

MUS, Filip

FOSSOUL, Cécile. *Une maison d'éducation dans les Pays-Bas autrichiens : la Fondation de Messines pour familles de militaires (1776-1794)*, Mémoire de licence en Histoire Moderne, U.L. Bruxelles, 1980, 2 vol., 124 & 69 blz.

Over de stichting en de eerste jaren van het gesticht.

REMMERY, Ronny. *Onze-Lieve-Vrouwkerk (voormalige abdijkerk) Mesen*, Hoger Architectuurinstituut Sint-Lucas, Gent, 1984-1985.

Studie van de vooroorlogse kerk en crypte.

HANCKAERT, Nicole. *Essaie de cartographie d'un patrimoine médiéval : Les biens de l'abbaye de Messines dans le Val de Lys et plus particulièrement à Deûlémont*, U.C. Louvain, lic. Histoire, 1988.

Studie over de bezittingen van de abdij van Mesen in Mesen en omgeving en vooral in Deulemont.

SLEGERS, Bercy. *Studie van het machtverwervingsproces op lokaal vlak in de gemeente Mesen van 1916 tot 1994*. R.U.Gent, Politieke en Sociale Wetenschappen, 1998-1999

De politieke strijd in Mesen, de gemeenteraadsverkiezingen en de verkozenen.

MYLE, Brigitte. *Het Koninklijk Gesticht van Mesen; het waarom, het hoe en het effect van een zorgarrangement voor (wees)kinderen en weduwen van militairen*, thesis VUB, academiejaar 2004-2005.

Over de stichting en de eerste jaren van het gesticht.

<p>ARTIKELS VERSCHENEN IN HET REKLAMEBOEKJE VAN DE SAUCISSENKAARTING VAN DE VRIJE GEMENGDE SCHOOL IN MESEN</p>

1977: De Jaarmarkt

1978: De Herbergen

1979: De Herbergen (II)

1980: De Burgemeesters van Mesen sedert de onafhankelijkheid van België in 1830 tot 1980

1981: De Abdij

1982: Het Koninklijk Gesticht van Mesen

1983: De legende der drie maagden

1984: De Kapoeneters

1985: What's in a name... De Klaprozenwijk

1986: De kanunniken

1987: Mesen, Slechte desem

1988: De Mesense weekmarkt

1989: De Sint-Niklaaskerk

1990: De rederijkerskamer in nood

1991: De pastoors van Mesen sedert 1802

1992: De Kapelanen

1993: Beknopte geschiedenis van het Vrij onderwijs in Mesen

1994: De huizen van de markt

1995: De huizen van Mesen - II (Markt - Gentstraat)

1996: De huizen van Mesen - III (Korte Mooiestraat)

1997: De huizen van Mesen - IV (Kerkstraat-Zwijnemarkt-Armentiersstraat)

1998: De huizen van Mesen - V (Armentiersstraat-Wulvergemstr.)

1999: De huizen van Mesen - VI (Ieperstraat)

2000: De huizen van Mesen - VII (Steenstraat nu Komenstraat, Wij)

2001: De huizen van Mesen - VIII (Steenstraat)

- 2002: De huizen van Mesen – IX (Komenstraat, Wij)
 2003: De huizen van Mesen – X (Vier Koningenstraat)
 2004: De huizen van Mesen – XI (Slijpstraat)
 2005: De huizen van Mesen – XII (Ketelstraat)
 2006: De huizen van Mesen – XIII (Daalstraat)
 2007: De huizen vna Mesen – XIV (Rijselstraat)

ARTIKELS VERSCHENEN IN <i>DE GAZETTE VAN MEESEN</i>
--

COLSON, Patrick (red.) *De Gazette van Meessen*, Verschijnt viermaal per jaar sedert 15 september 2001.

Artikels

- 2001-1: Heilige Adela van Mesen?
 2002-1: Daar bij die molen
 2002-2: Meer dan een halve eeuw vermist: privat Francis Harnett
 Afscheidsbrief van een vader: captain Atkinson.
 2002-3: Vluchten van alle tijden
 2002-4: Turnkring Excelsior Mesen
 2003-1: Ierse dichtkunst bij de Vredestoren
 2003-2: Dertig jaar Geschiedkundig Museum
 2003-3: Een halve eeuw KAV Mesen
 2003-4: 100 jaar familie Mahieu in Mesen – En de boer hij ploegde voort
 2004-1: De Mesense roots van premier Dehaene.
 2004-2: Huwelijken in Mesen in de periode 1896-1914.
 2004-3: Onze-Lieve-Vrouw van Mesen picturaal.
 2004-4: De oudste doodsprentjes van Mesen.

Figuren van bij ons

- 2001-1: Dr. Ferdinand Reypens
 2001-2: Mgr. Alphonse Devos, een Mesense bisschop in Mongolië
 2002-1: Maria Menu, de pioniersvrouw van de Mesense politiek
 2002-2: Sir Herbert “daddy” Plumer, de eerste ereburger van de stad Mesen
 2002-3: Désiré Moenaert, schoolmeester
 2002-4: Etienne Odent, de eerste socialistische schepen van Mesen
 2003-1: Jules Liefoghe, liberaal burgemeester van Mesen
 2003-2: Eerw. broeder Gabriël, schoolhoofd in Mesen
 2003-3: Dr. Ferdinand Goubau, in de voetsporen van zijn vader
 2003-4: Eerw. zuster Xavier-Marie, oorlogsslachtoffer
 2004-1: Valère Geerardyn, katholiek burgemeester van Mesen
 2004-2: Charles-François Deneckere, de allerjongste burgemeester van Mesen
 2004-3: Vijftig jaar geleden overleed schepen Alphonse Menu.
 2004-4: E.H. Albert Vanneste, pastoor van Mesen van 1948 tot 1952.

BOEKBESPREKENINGEN

DE SAGHER, Henri. H. Terrier. *Histoire de l'ancienne abbaye de Messines, suivie d'un Inventaire de ses archives. Ypres, Callewaert-De Meulenaere, 1912, in-8°, de VI-588 p.* in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, tome LXIV, année 1914. Bruges 1914, p. 64-

69.

Korte bespreking van het pas verschenen boek van Terrier, gevolgd door een correctie van de voetnoten in het artikel van de Sagher over abdis Elisabeth waarbij nog gebruik gemaakt werd van voorlopige nummers van het werk van Terrier.

VERHALEN en ROMANS

COOMANS, Ainé. *Richilde, ou épisodes de l'histoire de la Flandre au onzième siècle*, 2e édition, Gand 1839, p. 43-49 : *VIII Messines et Ypres* en p. 135.

De vernieling van Mesen door gravin Richilde van Henegouwen en over haar bekering en haar intrek in de abdij van Mesen waar ze overleed.

HANS, Abraham. *'t Maagdeke van Meessen*

in *Ons Heldenboek*, Vlaamsche Boekhandel Antwerpen, verspreid over 15 nummers, (z.d. 1919/1939), 240 blz.

Liefdesromance tussen Maarten Dewilde, een kunstschilder uit een rijke Ieperse patriciersfamilie, en Clara Van Houtte, een boeredochter, *'t Maagdeke van Meessen*, gesitueerd in de oorlogsjaren 1914-1918.

III

**BELANGRIJKE VERMELDINGEN VAN MESEN
IN ANDERE BOEKEN OF ARTIKELS**

ALGEMEEN

Verzameling der akten van algemeen bestuur der provincie van West-Vlaenderen - Recueil des actes, 27 delen, 1815-1836.

Handelt over chirurgiens, militie, belastingen, gemeenteraadsleden, openbare werken en enkele bijzonderheden.

Memoriael administratief der provincie West-Vlaenderen, dln 1 -139, 1837-1914

Opvolger van de Verzameling der akten. Handelt ook over het Koninklijk Gesticht en wegenwerken.

Bestuurlijk memoriaal der provincie West-Vlaenderen, dln 140-234, 1919-1967

Voortzetting van het Memoriael administratief.

Rapport sur l'état de l'administration dans la Flandre Occidentale par la députation permanente – Verslag over den staat van het bestuur in West-Vlaenderen gegeven door de Bestendige Deputatie. 1879-1924.

Jaarlijks rapport over aantal inwoners, samenstelling van het gemeentebestuur, onderwijs, wegenwerken, tram, post, stierenkeuringen en het Koninklijk Gesticht.

Provincialen Wegwijzer van West-Vlaenderen, Brugge, 1839-1912.

Geeft lijsten van de gemeentelijke overheid en functionarissen, notarissen, geestelijkheid, leden van de provincieraad en de bestendige deputatie, aantal inwoners, postmeesters, onderwijzers, dokters en veeartsen, jaarmarkten, bestuur en onderwijzend personeel van het Koninklijk Gesticht, functionarissen van het bureel der registratie en domeinen, het vredegerecht en de belastingen van het kanton Mesen.

DE FLOU, Karel. *Woordenboek der Toponymie van Westelijk Vlaenderen*, 18 delen, 1914-1932.

Geeft allerlei plaatsnamen uit Mesen met bronvermelding. Ook belangrijk voor de heerlijkheden en bezittingen van de abdij buiten Mesen.

LESCOUHIER, D. *Geschiedenis van het Kerkelijk en Godsdienstig Leven in West-Vlaenderen*, Brugge 1927, 663 p.

COUROUBLE, Jean-Baptiste. *Histoire de Warneton et de Ploegsteert – Nouvelle édition du texte original de 1875 par Jean-Marie Duvosquel*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines et de la région*, tome IV, fasc. 1, Comines 1974. 240 blz.

Haalt meerdere passages aan uit de kroniek van de abdij van Mesen, vooral die in relatie met Waasten.

GYSELING, Maurits, *Comines et la toponymie préhistorique*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines et de la Région*, tome V, fasc. 2, 1975, p. 213-222.

Onder meer over de oorsprong van de naam Mesen, ontstaan uit de indo-europese persoonsnaam Moinikinios.

DUVOSQUEL, Jean-Marie & LEMOINE-ISABEAU, Claire. *La Région de Comines-Warneton – Sept siècles de documents cartographiques et iconographiques*, uitg. Crédit Communal de Belgique, Bruxelles 1980.

Meerdere kaarten waarop Mesen aangeduid staat, vanaf 1540 (Mercator) tot 1875 (stafkaart).

DEPOVER, José, *1000 jaar kerk en parochie St-Medardus Wijtschate*, Heuvelland-Wijtschate 2001. 200 blz.

Enkele pastoors waren kanunnik in Mesen.

OORKONDEN en AKTEN

Kristof PAPIN, *Archief en handschriften uit de Vlaamse en Franse Westhoek in de Cultuurbibliotheek te Brugge (ACB)* in *Westhoek*, jaargang 23 (2007), nr. 1-2, p. 3-11.

Veertien archiefstukken in verband met de heerlijkheid van Oost- en Westvierschaar en de heerlijkheid Mesen in Eecke, vermoedelijk afkomstig van Jean Baptiste de Thoor, advocaat in het Parlement van Dowaaï en baljuw van de Oost- en Westvierschaar van Mesen en ontvanger van de heerlijkheid Mesen in Eecke.

ABDIJ en KAPITTEL

MIRAEUS, Aubertus. *Origines coenoliorum benedictinorum in Belgia*, Antwerpen 1609, p. 157-158.

Geeft uittreksels uit Iperius en Meyerus.

DUBOIS D'HERMAVILLE, *Jurisprudence de Flandres ou Arrêts du Grand Conseil résidant à Malines*, volume I, Lille 1777, p. 361-366, arrêt LXXXIX (17 december 1690).

DUBOIS D'HERMAVILLE, *Jurisprudence de Flandres ou Arrêts du Grand Conseil résidant à Malines*, volume II, Lille 1777, p. 168-171, arrêt LXIX (18 december 1690).

Uitspraak in twee processen van de kanunniken tegen de abdis en de kloosterlingen om een deel van de abdijgoederen te bekomen.

Analecta Vaticano-Belgica, vol. 1-34, 1906-2003.

Brieven van de pausen vanaf Johannes XXII (1316-1334), supplieken gericht tot de pausen vanaf Clement VI (1342-1352) en andere documenten in het Vatikaans archief. Belangrijk voor de kanunniken, kapelanen en pastoors van Mesen.

Analecta Vaticano-Belgica, 2^e serie, dln I-XIII, 1924-1979.

Correspondentie van de pauselijke nuntii in Vlaanderen en de Nederlanden. Voor Mesen zijn vooral de delen 1 tot 3, met correspondentie van nuntius Frangipani i.v.m. de hervorming in de abdij van Mesen, belangrijk.

DANSAERT, Georges. *Monseigneur de Baillencourt, Evêque de Bruges 1610-1681*, Bruxelles – Paris 1927, p. 182-196.

Handelt over abdis Jeanne de Baillencourt. Met foto van haar schilderij dat tot 1914 ophing in het Kon. Gesticht van Mesen.

DEREINE, Charles. *Les limites de l'exemption monastique dans le diocèse de Thérouanne au XIe siècle: Messines, Saint-Georges-lez-Hesdin et Sint-Bertin* in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XIII, Comines 1983, p. 39-56.

Over de beperking van de vrijheid t.o. de bisschop van Terwaan die de priorij Saint-Georges-lez-Hesdin in 1095 verkreeg. Met bespreking van de vrijheden die de abdij van Mesen in 1060 en die van Saint-Bertin in

1101 verkregen hebben. Met afbeelding van het charter van bisschop Drogo aan de abdij van Mesen.

MEINJS, Brigitte. *Les fondations de chapitres dans le comté de Flandre- La thèse du professeur Jan Dhondt et l'état des recherches actuelles.*

in *Les Moines dans la ville, Actes du colloque de Lille 31 Mars et 1er Avril 1995*, Vol. 7- Lille 1996, p. 197-211.

Over de administratieve en gastvrije taken die de kanunniken van de grafelijke kapittels kregen. Die eerste waren in Mesen onbestaande.

OPSOMMER, Rik. *Vedastus de Plouich en de kaart van de kasselrij Ieper (1636-1641)*

in Biekorf, 2016, aflevering 2, juni 2016, p. 158.

Over de troebele relatie tussen Sanderus en de abdij van Mesen.

KONINKLIJK GESTICHT

VANDER MAELEN, Ph. *Dictionnaire géographique de la Flandre Occidentale*, Bruxelles 1836, p. 124-126.

Over de oprichting van het *Hospice de Messines* en het reglement van 1818.

DE GRAUWE, André. *Als de muren konden spreken... dan zouden ze nooit meer zwijgen* in *Open Monumentendag Vlaanderen 12-09-99 - LEDE*, p.12-27.

Over de gebouwen van het Koninklijk Gesticht van Mesen in Lede, hun geschiedenis, de toestand nu en de toekomst. Met meerdere foto's en plan van het park.

KERK

ROLLAND, P. *Une groupe belge d'Eglises Romanes: les Eglises bicephales à tourelles orientales*

in *Revue d'Archéologie, Histoire et de l'Art*, tome XI, 1941, p. 119-156.

Niet gelezen

LEMAIRE, kan. R. *De romaanse bouwkunst in de Nederlanden*

in *Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone kunsten van België*, 1952, p. 144.

Niet gelezen

OORLOG

GHEQUIÈRE, L. (dir.) *Association des Sinistrés de la Flandre Occidentale (Belgique), Siège Social: 51 Rue Vivienne, 51 (2° Arr.) PARIS*, circulaire n° 2, janvier 1916. 72 blz.

Boekje met de statuten van de *Vereeniging der Beschadigden van West-Vlaanderen* en met hun ledenlijst bestaande uit 1143 Westvlaamse gevluchte gezinnen met hun thuisadres en vluchtadres. Vermeldt 83 families uit Mesen.

COLEMAN, F. *From Mons to Ypres with French*, London 1916, p. 224-226

Relaas over de brand van de kerk van Mesen op 26 oktober 1914 en zijn bezoek aan de uitgebrande kerk op 28 oktober daarna. Met 2 foto's.

N.N. *Ypres and the battles for Ypres 1914-1918*, uitg. Michelin & Cie, Clermont-Ferrand

France, 1920, p. 58-59.

Bezoek aan het front in het Ieperse met beschrijving van de veldslagen en foto's van de ruines, o.m. foto's genomen aan de Kruisteene en de Ieperhoek.

N.N. *Ypres, guide illustré du Touriste à Ypres et aux environs*, Ypres, p. 68-69.

Foto's van het front.

COOMBS, Rose. *Before Endeavours fade - A guide tot the battlefields of the first world war*, London 1976, p. 57-58.

Beschrijving van de frontroute V: Ieper – Waasten – Ploegsteert – Mesen – Kemmel – Wijtschate - Voormezele met beschrijving van de restanten uit de Eerste Wereldoorlog en de oorlogsmonumenten.

BOURGEOIS, Henri. *Objectif Ypres - Témoignages militaires allemands stationnés à Comines-Warneton et dans la région en 1914-1918*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome VII, fasc. 1, Comines 1977. 135 blz.

Dagboek van de oorlog samengesteld aan de hand van allerhande Duitse oorlogsliteratuur. Met 150 afbeeldingen. De soldaten die in Mesen streden gingen rusten in Komen.

N.N. *Van den Grooten Oorlog*, uitgave Elfnovembergroep, Malegijs, Kemmel 1979.

Getuigenissen van mensen die de oorlog meegemaakt hebben, o.m. Lucien en Berthe Loridan-Freyne en Jeanne Knockaert uit Mesen.

BOURGEOIS, Henri. *La guerre des mines dans le saillant d'Ypres à Comines en 1915-1917*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome X, fasc. 1, Comines 1980, p. 162-186.

Over het graven van de mijnen. Met technische beschrijving van alle mijnen en meerdere afbeeldingen.

BOURGEOIS, Henri. *La trêve de Noël 1914 au front devant Armentières et de Ploegsteert à Messines*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XXIV, Comines 1994, p.373-390.

De verbodering tussen Duitse en Britse soldaten aan het front tijdens de kerstdagen van 1914. Met foto's.

VANSUYT, Michel. *Victoria Crossen gewonnen in Heuvelland tijdens Wereldoorlog I.*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 11de jg. nr. 4, 1998, p. 154-170.

Victoria Crossen verdiend aan het front in Mesen door 5 Britse soldaten tussen april 1915 en april 1918 (p. 165-170).

VANSUYT, Michel. *De vuurkruisers uit Heuvelland*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 12de jg. nr. 1, 1999, p. 3-18.

19 Vuurkruisers uit Mesen (p. 18).

DEBAEKE, Siegfried. *Hitler, soldaat in de Westhoek*, uitgave De Klaproos, Brugge 2012.

Vier hoofdstukken zijn gewijd aan het verblijf van Hitler in Mesen tijdens de Eerste Wereldoorlog: 7. *Najaar 1914. Thuis op de Bethlehemhoeve*, p. 97-102.; 8. *1914-1915. Verscholen in de kelders van Mesen*, p. 103-114. 9. *25 december 1914. Stille Nacht, Heilige Nacht*, p. 115-122 en 10. *1914-1915. De tekenaar-schilder van Mesen*, p. 123-140.

STAD

DE COUSSEMAKER, Edmond. *Troubles religieux du XVIe siècle dans la Flandre maritime*

1560-1570

in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, 4 dln, 1876.

Geeft lijsten van veroordeelden alsook meerdere documenten in extenso uit de processen met getuigenissen van en over Mesenaars.

Vicomte DE GHELLINCK VAERNEWIJCK, *Sceaux et Armoiries des villes, échevinages, châtelaneries, métiers et seigneurs de la Flandre ancienne et moderne*, Paris, 1835, p.251-252.

Beschrijving van de zegels van de stad Mesen vanaf 1295 tot 1847. Met afbeelding van het oudste zegel.

GILLIODTS-VAN SEVEREN, L. *Coûtures des Pays et Comté de Flandre - Quartier d'Ypres – Source et développement de la coutume d'Ypres*, Bruxelles 1908.

Geeft enkele bijzonderheden over Mesen.

DES MAREZ, G. & DE SAGHER E. *Comptes de la ville d'Ypres de 1267 à 1329*, tome I, Bruxelles 1909.

Onkosten voor reizen naar Mesen om bepaalde zaken. Onkosten voor het ontvangen van foorbrieven uit Mesen en voor het dragen van Ieperse foorbrieven naar Mesen.

GILLIODTS-VAN SEVEREN, L. *Coûtures des Pays et Comté de Flandre - Quartier d'Ypres – Coutume de la Salle et Châtellenie d'Ypres*, tome I en II, Bruxelles 1911.

Over de relaties tussen de stad met Kamer-buiten-Mesen en de kasselrij Ieper.

VERHEYDEN, A.L.E. *Le conseil des troubles – Liste des condamnés (1567-1573)*, Brussel 1961.

Geeft lijst van de veroordeelden door de Raad van Beroerten, waaronder een 60-tal Mesenaars.

MEURANT, René. *Figures gigantesques dans l'arrondissement de Mouscron-Comines et à ses confins*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines et de la Région*, tome IV, fasc. 2, Comines 1974, p. 475-558, vooral p. 494: Messines (Mesen)

Twee reuzen van 1947, Fenton le Frontalier en Annelie, die in 1961 nog bestonden.

DECAVELE, Johan. *De dageraad van de reformatie in Vlaanderen (1520-1565)*, 2 dln, Brussel 1975.

In deel II geeft schrijver in zijn *Lijst van alle nieuwgezinden en personen die van ketterijen of sympathieën voor het protestantisme verdacht werden (1521 - juni 1566)* een dertigtal Mesense veroordeelden op. In deel I geeft hij een beschrijving van hun eigendommen.

WYFFELS, Carlos. *De niet als stad erkende historische steden in België*

in *Het Tijdschrift van het Gemeentekrediet*, 39ste jaargang nr.153, juli 1985, p.13-22.

Lijst van de steden op 31 december 1984 en de historische steden, waaronder Mesen, die in aanmerking komen voor de titel van stad.

MASQUELIN, Hubert. *Geuzenkroniek (1530-1600)*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 2de jg. nr. 2, 1989, p. 3-47.

De voornaamste gebeurtenissen in Heuvelland, Mesen en omgeving in de geuzentijd.

DEPOVERE, José. *De nieuwe indeling in tiendehoeken te Wijtschate*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 3de jg. nr. 2, 1990, p. 28-33.

Indeling uit 1755. Met kaart van de Westhoek, Middelhoek en Oosthoek van Wijtschate.

MASQUELIN, Hubert. *Tramelant in Heuvelland*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 3de jg. nr. 2, 1990, p. 34-42 en nr. 3, p. 3-8.

Over de tramlijn Ieper-Kemmel-Waasten, die door Mesen liep.

DESREUMAUX, John. *Leidens weg op*, Roeselare 1992. p. 286-290: *Mesen West-Vlaanderen – arr. Ieper -Varianten Meessen, Meessene*.

Geeft de naam en bijzonderheden van 23 Mesenaars die naar Leiden (NL) gevlucht zijn.

PAREZ, Roger. *La presse locale et la construction de la voie de chamin de fer Ostende-Armentières par Warneton (1863-1905)*

in *Mémoires de la société d'histoire de Comines-Warneton et de la région*, tome 27, 1997, p. 241-262.

Over de strijd tussen Mesen en Waasten voor de aanleg van de spoorlijn Oostende-Armentiers door hun gemeente. Zie vooral het persartikel in L'Opinion van 1 september 1863.

VANSUYT, Michel. *Uit het 'Liber memorialis' van Wijtschate*

in *Dovie-kroniek*, Heuvelland-Kemmel, 11de jg. nr. 3, 1998, p. 109-122.

Over de poging in 1953 om een deel van Wijtschate, zowel kerkelijk als wereldlijk, bij Mesen te voegen. Aanhechting in 1956 van een deel van de parochie Wijtschate bij de parochie Mesen.

VILAIN-DE BRUYNE, Ambre. *Le sceau des "éschevins de l'abbesse" de Messines: l'église comme lieu d'exercice au pouvoir communal*

in C. Heck (éd.) *Thèmes religieux et thèmes profanes dans l'image médiéval: transferts, emprunts, oppositions*, RILMA 2011, p. 219-227.

Het oudste stadszegel zou dateren van ca 1200 en stelt de toren van de kerk voor die tevens als belfort dienst deed omdat de schepenen daar hun zittingen hielden. De gezeten persoon zou de abdis zijn als dame van Mesen. Het zegel van de abdij zou Onze-Lieve-Vrouw voorstellen. Met afbeeldingen.

JAARMARKT en LAKENNIJVERHEID

MUS, Octaaf. *In de 14^e eeuw kreeg Ieper vaste greep op de binnenlandse markt*

in het weekblad *Texpress*, Haarlem NL, jaargang 10, nr. 41, 8 oktober 1966, p. 17

Onder meer over de bouw van een Ieperse halle in Mesen. (Dit artikel is het vijfde in een reeks van zes over de Ieperse lakenindustrie, gepubliceerd tussen 20 augustus en 15 oktober 1966.)

YAMADA, Masahiko. *Le mouvement des foires en Flandre avant 1200*

in *Villes et campagnes au Moyen Age – Mélanges Georges Despy*, Liège, 1991, p. 773-789.

Over de jaarmarkten van Vlaanderen, hun ontstaan, wat er verkocht werd en de tolleren die er geheven werden. Voor Mesen zie vooral op pp. 782-784.

WYFFELS, Carlos. *Analyses de reconnaissances de dettes passées devant les échevins d'Ypres (1249-1291)*, uitg. *Commission Royale d'Histoire*, 1991.

Meerdere Mesenaars onder de handelaars, zowel als schuldeiser als schuldenaar. De foer van Mesen wordt menigmaal als betalingstermijn genomen.

DUVOSQUEL, Jean-Marie. *Les routes d'Ypres à Lille et le passage de la Lys au moyen âge ou de l'économie domaniale aux foires de Flandre*

in *Mémoires de la Société d'Histoire de Comines-Warneton et de la Région*, tome XXIV, Comines 1994, p.57-74.

Over de weg Ieper-Rijsel die volledig over grafelijk domein liep. Met nieuwe kijk over de oorsprong van de jaarmarkten van Ieper, Mesen en Rijsel.

RECHTSPRAAK

MONBALLYU, Jos. *Van hekserij beschuldigd. Heksenprocessen in Vlaanderen tijdens de 16de en 17de eeuw*, Kortrijk-Heule, 1996, 128 pp.

Over het heksenproces gevoerd door de leenmannen van de abdij van Mesen tegen Pieter Gheldolf van Zuidschote in 1660.

IV

BOEKEN
geschreven door
MESENAARS**ALGEMEEN**

CRUQUIUS, Jacobus. *Q. Horratius Flaccus ex antiquissimis undecim lib. M. S. et Schedis*, Antwerpen 1579

Exemplaar in het Stadsarchief van Ieper.

CRUQUIUS, Jacobus. *Q. Horratius Flaccus cum commentariis & Enarrationibus commentatoris veteris*, Leiden 1597

Exemplaar in het Geschiedkundig Museum Meseu

VANDENBERGHE, Jean Pierre. *Poser un lapin*, Duculot, 1987

Franstalige en Nederlandstalige spreuken met hun letterlijke vertaling en hun betekenis.

VANDENBERGHE, Jean Pierre. *Envoyer son chat*, Duculot, 1989

Franstalige en Nederlandstalige spreuken met hun letterlijke vertaling en hun betekenis.

V

**DIGITALE ARTIKELS
ON LINE**
gerangschikt per onderwerp

STAD

De costume van de stad Mesen 1547

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 1

Rekening van de stad Mesen 1663-1664

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 6

Bibliografie van Mesen

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 7

Lijst van de prentkaarten van voor de Eerste Wereldoorlog

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 8

Gedingen en arresten in de stad Mesen 1775-1795

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 9

Kadastrale legger van de gemeente Mesen, uitgegeven door P.C. Popp in 1854

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 10.

BEVOLKING

Gezinnen BONDUE in Mesen en Wijtschate (1638-1914)

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 2

Volkstelling van de stad en poortery van Mesen 1615

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 3

Volkstelling van Kamer-buiten-Mesen 1615

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 4

Volkstelling van Mesen 1815

in BEUNdocuments – Documenten betreffende Mesen en Wijtschate, 5